

KOULUKURAATTORIEN JA ESIOPETUKSEN KURAATTORIEN TYÖHYVINVOINTIIN VAIKUTTAVAT TEKIJÄT

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Sosionomi (AMK)

Syksy 2024

Ida-Maria Niemi

Minttu Reunanen

Sosionomi (AMK)

Tekijä Ida-Maria Niemi & Minttu Reunanen

Työn nimi Koulukuraattorien ja esiopetuksen kuraattorien työhyvinvointiin vaikuttavat tekijät

Ohjaaja Liisa Harakkamäki

Tiivistelmä

Vuosi 2024

Opinnäytetyössä selvitettiin, mitkä tekijät vaikuttavat koulukuraattorien ja esiopetuksen kuraattorien työhyvinvointiin. Tutkimuskysymykset olivat seuraavat: Mitkä tekijät vahvistavat koulukuraattorien ja esiopetuksen kuraattorien työhyvinvointia? sekä Mitkä tekijät kuormittavat koulukuraattorien ja esiopetuksen kuraattorien työhyvinvointia? Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisena tutkimuksena, jonka aineisto kerättiin kuraattoreilta puolistrukturoidulla kyselyllä Webropol-työkalua käyttäen.

Tutkimuksen tietoperusta pohjautui koulukuraattorien ja esiopetuksen kuraattorien työhyvinvointia käsittelevään aiempaan tutkimukseen. Tietoperustassa tarkasteltiin myös työhyvinvointia sosiaalialalla sekä avattiin keskeisimmät käsitteet. Tutkimukseen osallistui kymmenen kuraattoria, joista seitsemän työskentelee koulukuraattorina ja kolme esiopetuksen kuraattorina. Aineisto analysoitiin laadullisen sisällönanalyysin avulla, ja analyysimenetelmänä käytettiin teemoittelua. Analyysiprosessissa aineistosta tunnistettiin toistuvia teemoja, jotka ryhmiteltiin työhyvinvointia vahvistaviin ja kuormittaviin tekijöihin. Näiden teemojen perusteella muodostettiin pääryhmät, jotka kuvaavat työhyvinvointiin keskeisesti vaikuttavia tekijöitä.

Tutkimustulosten mukaan koulukuraattorien työhyvinvointia vahvistavat työyhteisön ja esihenkilön tuki, työn joustavuus ja selkeä työnkuva, hyvinvoinnin tukeminen ja hyvä työympäristö. Esiopetuksen kuraattorien työhyvinvointia vahvistavat tulosten mukaan yhteisöllisyys, esihenkilön tuki, työn joustavuus ja hyvinvointia tukevat käytännöt. Koulukuraattorien työhyvinvointia kuormittaviksi tekijöiksi osoittautuivat työympäristön rakenteelliset ja organisaatioon liittyvät haasteet, työtehtävien sisältöön ja aikapaineisiin liittyvät haasteet sekä työhyvinvoinnin ja palautumisen haasteet. Esiopetuksen kuraattorien työhyvinvointia taas tulosten mukaan haastavat työympäristöön ja resursseihin liittyvät haasteet, työn luonteeseen ja sosiaaliseen tukeen liittyvät haasteet sekä organisaatiomuutokset ja epävarmuustekijät.

Johtopäätöksenä voitiin esittää, että kuraattorien työhyvinvointia voidaan edistää panostamalla esihenkilötyöhön ja yhteisöllisyyteen, selkeyttämällä työnkuvia ja vahvistamalla resursseja. Jatkotutkimus työhyvinvoinnin edistämisen konkreettisista keinoista erityisesti esiopetuksen kuraattorien näkökulmasta on tarpeen. Lisäksi tulisi tarkastella, miten organisaatiomuutoksissa voitaisiin paremmin huomioida kuraattorien työn vaatimukset ja erityispiirteet.

Avainsanat esiopetuksen kuraattori, koulukuraattori, työhyvinvointi

Sivut 37 sivua ja liitteitä 9 sivua

The thesis examined the factors influencing the workplace wellbeing of social workers in schools and pre-primary education. The research questions were: "What factors enhance the workplace wellbeing of social workers in schools and pre-primary education?" and "What factors burden the workplace wellbeing of social workers in schools and pre-primary education?" The thesis is a qualitative study, and the data were collected through a semi-structured survey using the Webropol tool.

The theoretical framework of the study was based on previous research on the workplace wellbeing of social workers in schools and pre-primary education. It also explored workplace wellbeing in the field of social work and introduced the key concepts. Ten school social workers participated in the study, seven of whom work in schools and three in pre-primary education. The data were analyzed using qualitative content analysis, with thematization as the method. In the analysis process, recurring themes were identified in the data and grouped into factors that enhance and burden workplace wellbeing. Based on these themes, main categories were formed to describe the key factors influencing workplace wellbeing.

According to the research findings, the workplace wellbeing of school social workers in schools is enhanced by the support of the work community and supervisors, flexibility in work, a clear job description, supporting wellbeing, and a good work environment. The workplace wellbeing of social workers in pre-primary education is enhanced by a sense of community, supervisory support, work flexibility, and practices that support wellbeing. Factors that burden the workplace wellbeing of school social workers include structural and organizational challenges in the work environment, challenges related to the content of work tasks and time pressures, as well as challenges in wellbeing and recovery. The workplace wellbeing of social workers in pre-primary education is burdened by challenges related to the work environment and resources, the nature of the work and social support, as well as organizational changes and uncertainties.

The conclusion suggests that workplace wellbeing can be promoted by investing in supervisory work and community building, clarifying job descriptions, and strengthening resources. Further research could be beneficial in exploring concrete methods for promoting workplace wellbeing, particularly from the perspective of social workers in pre-primary schools. Additionally, it could be valuable to examine how organizational changes could better account for the demands and specific characteristics of school social workers' roles.

Keywords social worker in pre-primary education, school social worker, workplace wellbeing

Pages 37 pages and appendices 9 pages

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Keskeiset käsitteet	2
2.1	Koulukuraattorin työnkuva.....	2
2.2	Esiopetuksen kuraattorin työnkuva	4
2.3	Varhaiskasvatuksen kuraattorin työnkuva	5
2.4	Työhyvinvointi sosiaalialalla	6
3	Aiempia tutkimuksia aiheesta.....	8
4	Opinnäytetyön toteutus	9
4.1	Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset.....	10
4.2	Laadullinen tutkimusmenetelmä.....	10
4.3	Aineistonhankinta.....	11
4.4	Laadullinen sisällönanalyysi.....	13
4.5	Opinnäytetyön eettisyys, kestävyys ja luotettavuus.....	14
5	Tulokset.....	17
5.1	Koulukuraattorien työhyvinvointia kuormittavat tekijät	18
5.1.1	Työympäristön rakenteelliset ja organisaatioon liittyvät haasteet	18
5.1.2	Työtehtävien sisältöön ja aikapaineisiin liittyvät haasteet.....	20
5.1.3	Työhyvinvointiin ja palautumiseen liittyvät haasteet	21
5.2	Koulukuraattorien työhyvinvointia vahvistavat tekijät.....	22
5.2.1	Työyhteisön ja esihenkilön tarjoama tuki	23
5.2.2	Työn joustavuus ja työnkuvan selkeys.....	24
5.2.3	Hyvinvoinnin tukeminen ja työympäristön merkitys	25
5.3	Esiopetuksen kuraattorien työhyvinvointia kuormittavat tekijät	26
5.3.1	Työympäristö ja resurssit.....	26
5.3.2	Työn luonne ja sosiaalinen tuki.....	27
5.3.3	Organisaation muutokset ja epävarmuustekijät	28
5.4	Esiopetuksen kuraattorien työhyvinvointia vahvistavat tekijät.....	28
5.4.1	Yhteisöllisyys ja esihenkilön tuki	28
5.4.2	Työn joustavuus ja hyvinvointia tukevat käytännöt.....	29
6	Johtopäätökset.....	30
7	Pohdinta.....	31
	Lähteet	34

Liitteet

- Liite 1. Aineistonhallintasuunnitelma
- Liite 2. Webropol-kysely
- Liite 3. Saatekirje
- Liite 4. Tietosuojailmoitus
- Liite 5. Esimerkkitaulukot aineiston teemoittelusta

1 Johdanto

Lasten ja nuorten mielenterveyden haasteet ovat yhä useammin esillä julkisessa keskustelussa, ja niiden vaikutukset näkyvät paitsi perheiden arjessa, myös laajemmin yhteiskunnassa (STM, 2022). Näiden haasteiden ratkominen edellyttää monialaista yhteistyötä, jossa koulukuraattorit ovat keskeisessä asemassa (OPH, n.d.).

Koulukuraattoreiden rooli on laajentunut perinteisen koulumaailman ulkopuolelle varhaiskasvatukseen, mikä heijastaa yhteiskunnassa tunnistettua tarvetta tukea lapsia ja nuoria jo varhaisessa vaiheessa (Mäkinen & Niinivirta, 2018). Varhaisen tuen mallin mukaisesti kuraattorit osallistuvat yhä aktiivisemmin yhteistyöhön muiden ammattiryhmien, kuten lastensuojelun, perhetyön ja terveydenhuollon kanssa (Peltola, 2020, ss. 21–22, 47; Kaasalainen, 2021, s. 22).

Erilaiset ilmiöt, kuten oppimisvaikeudet, kiusaaminen ja perheongelmat kuormittavat nuoria yhä enemmän, mikä puolestaan korostaa kuraattorien työn merkitystä (THL, 2023a).

Kuraattorit ovat avainasemassa tarjoamassa tukea näissä haastavissa tilanteissa, mutta samalla heidän oma hyvinvointinsa on jäänyt vähemmälle huomiolle. Tämä on huolestuttavaa, sillä ammattilaisten jaksaminen on ratkaisevan tärkeää heidän työkykynsä ja ammatillisen osaamisensa ylläpitämiseksi. (Kaasalainen, 2021, ss. 1–2)

Kuraattoreiden työ lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi on yhteiskunnallisesti merkittävää ja ajankohtaista. Ammatillinen vastuu ja yhteistyövelvoitteet asettavat kuraattoreille suuria odotuksia, mutta samalla herää kysymys: miten kuraattorit huolehtivat omasta hyvinvoinnistaan? Kuraattoreiden jaksaminen ja työssä viihtyminen ovat keskeisiä tekijöitä, jotta he voivat täyttää vastuullisen tehtävänsä (Kaasalainen, 2021, s. 15).

Kuraattorien työkuorman kasvu ja työn monimuotoisuus ovat lisänneet tarvetta kehittää ja tutkia heidän työhyvinvointiaan (THL, 2019). Tässä opinnäytetyössä keskitytään koulukuraattorien ja esiopetuksen kuraattorien työhyvinvointiin. Opinnäytetyömme aihe on erityisen ajankohtainen, sillä se vastaa tähän tarpeeseen tuottamalla tietoa kuraattorien työhyvinvoinnista. Työelämäyhteys näkyy vahvasti siinä, että opinnäytetyön aihe kumpuaa suoraan käytännön työelämän tarpeista. Opinnäytetyömme tutkimuksen tavoitteena on selvittää, mitkä tekijät vaikuttavat kuraattorien työhyvinvointiin.

2 Keskeiset käsitteet

Opinnäytetyön keskeiset käsitteet ovat koulukuraattori, esiopetuksen kuraattori ja työhyvinvointi sosiaalialalla. Avaamme myös käsitteen varhaiskasvatuksen kuraattori, sillä sitä on käytetty ammattinimikkeenä opinnäytetyössä hyödynnetyissä aiemmissä tutkimuksissa. Kuraattorin työtä säätelevät oppilas- ja opiskelijahuoltolaki, perusopetuslaki, lastensuojelulaki, sosiaalihuoltolaki, laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista sekä varhaiskasvatuslaki. Käytämme opinnäytetyössä käsitettä kuraattori sekä koulukuraattoreista että esiopetuksen kuraattoreista.

2.1 Koulukuraattorin työnkuva

Koulukuraattori on sosiaalihuollon ammattilainen, joka tukee lasten ja nuorten oppimista, koulunkäyntiä ja hyvinvointia sekä edistää heidän sosiaalisia valmiuksiaan ja toimintakykyään. Kuraattori tekee yhteistyötä perheiden, oppilaitoksen henkilökunnan ja muiden verkostojen kanssa, ja hänen tarjoamansa palvelut ovat lakisääteisiä, maksuttomia ja luottamuksellisia. Kuraattori auttaa oppilaita ja opiskelijoita erilaisissa elämänhaasteissa, kuten perhetilanteissa, sosiaalisissa suhteissa, koulunkäynnissä ja tunne-elämän ongelmissa. Koulukuraattori ohjaa heitä tarvittaessa muihin palveluihin ja tarjoaa tukea myös opettajille ja muille ammattilaisille. (THL, 2023c)

Koulukuraattorin työtä säätelee oppilas- ja opiskelijahuoltolaki. Lain tavoite on oppilaiden oppimisen, terveyden, hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäminen sekä syrjäytymisen ehkäiseminen. Lain tarkoituksena on lisätä koulun yhteisön ja ympäristön terveellisyyttä, hyvinvointia, turvallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Lain tavoitteena on myös turvata varhaisen tuen saanti ja palveluiden yhdenvertainen saatavuus. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 § 2)

Oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin on määritelty opiskeluhoollon olevan opiskelijan fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä. Lain tavoite on ylläpitää toiminnallista ja monialaista yhteistyötä opiskeluhoollon sisällä. Oppilashuoltolakiin määritelty yhteisöllinen opiskeluhoolto ja sen toteutuminen on yksi koulukuraattorin työn keskeisistä tehtävistä. (Oppilas- ja opiskeluhooltolaki 1287/2013 §3, §4)

Perusopetuslain tavoitteena on tukea oppilaan kasvua yhteiskunnan jäseneksi. Hänen kasvuaan tuetaan, jotta lapsesta kasvaa eettisesti vastuukykyinen ihminen, jolla on

tarvittavat tiedot sekä taidot. Sivistyksen, tasa-arvoisuuden ja yhdenvertaisuuden arvot ovat keskiössä. (Perusopetuslaki 628/1998 § 2) Koulukuraattori on koulun turvallinen aikuinen, joka voi olla oppilaan elämässä ja kasvussa mukana. Koulukuraattori edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoisuutta koulun sisällä edistäessään koulun yhteisöllisempää ilmapiiriä. (THL, 2023c; OPH, 2020)

Viranomaisten, jotka työskentelevät lasten ja perheiden kanssa, on tuettava vanhempia ja huoltajia lasten kasvatuksessa ja tarvittaessa pyrittävä tarjoamaan perheelle apua riittävän varhain sekä ohjattava perhe lastensuojelun piiriin (Lastensuojelulaki 417/2007 § 2).

Lastensuojelulain tarkoitus on turvata lapselle turvallinen, tasapainoinen ja monipuolinen ympäristö, jossa lapsi kehittyy (Lastensuojelulaki 417/2007 § 1). Ehkäisevällä lastensuojelulla edistetään ja turvataan lapsen kasvu, kehitys ja hyvinvointi sekä tuetaan vanhemmuutta. Ehkäisevää lastensuojelua annetaan muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollossa (Lastensuojelulaki 417/2007 § 3a). Kuraattoripalvelut ovat osa sosiaalihuollon palveluja (THL, 2023c).

Koulukuraattorin tavoitteena on edistää oppilaan tasapainoista, monipuolista ja turvallista elämää sekä puuttua niihin asioihin, jotka eivät tue näitä seikkoja oppilaan elämässä. Koulu on oppilaan elämässä yksi keskeisimmistä kasvuympäristöistä, jossa oppilas viettää aikaa, kasvaa sekä kehittyy. Koulukuraattorin työnkuvaan kuuluu myös yhteistyö lastensuojelun kanssa sekä lastensuojeluilmoitusten tekeminen, mikäli tilanne sitä vaatii. (THL, 2023c)

Sosiaalihuoltolain tavoite on edistää hyvinvointia, turvallisuutta ja osallisuutta sekä vähentää eriarvoisuutta. Sosiaalihuoltolain tarkoituksena on turvata tarpeelliset, riittävät ja laadukkaat sosiaalipalvelut niitä tarvitseville. Laki edistää asiakaskeskeisyyttä ja asiakkaan oikeutta hyvään palveluun ja kohteluun. Laki edistää myös eri toimijoiden yhteistyötä sosiaali- ja terveydenhuollon sekä kunnan välillä. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014 §1)

Koulukuraattori toimii myös tiiviisti yhteistyössä eri toimijoiden kanssa oppilaan ja perheen asioiden parantamiseksi. Yhteistyötä tehdään koulun sisällä psykologin, terveydenhoitajan, psykiatrisen sairaanhoitajan, rehtorin ja opettajien kanssa, konsultoidessa myös koulukuraattorikollegoja tarvittaessa. Koulun ulkopuolella olevia yhteistyötahoja ovat oppilaan huoltajat, lastensuojelu, nuorisotyöntekijät ja kolmannen sektorin toimijat, kuten erilaisten yhdistysten edustajat. (Kittilä, 2019, s. 64)

Sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista säädetyssä laissa tarkoituksena on asiakaslähtöisyyden ja luottamuksellisen asiakassuhteen edistäminen. Lain tarkoituksena on

taata asiakkaalle hyvä palvelu ja kohtelu. (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000 § 1) Luottamussuhteen rakentaminen on avainasemassa oppilaita kohdatessa. Vahvan ja avoimen luottamussuhteen muodostuessa pystytään pureutumaan oppilaan haasteisiin ja löytämään niihin ratkaisuja (Volanen, 2016, s. 15). Koulukuraattorin työ perustuu asiakaslähtöisyydelle, sillä oppilaat ovat koulukuraattorin keskeisimpiä asiakkaita. Asiakaslähtöisyys koulukuraattorin työssä tarkoittaa oppilaan osallistamista, huomioimista ja aidon läsnäolon tarjoamista. (Suhonen, 2019, ss. 12, 76–77)

2.2 Esiopetuksen kuraattorin työnkuva

Esiopetuksessa oppilashuoltoa toteutetaan hyvinvointialueen sekä opetustoimen suunnitelmallisena yhteistyönä lasten ja heidän huoltajiensa kanssa. Yhteisöllinen oppilashuolto on ennaltaehkäisevää toimintaa ja se on esiopetuksessa ensisijainen tapa toteuttaa oppilashuoltoa. Jokaisella lapsella on kuitenkin oikeus yksilölliseen oppilashuoltoon, joita ovat muun muassa lapsen ikäryhmälle tarkoitettut neuvolapalvelut sekä kuraattori- ja psykologipalvelut. (Esiopetussuunnitelman perusteet, 2014)

Esiopetuksen kuraattori on sosiaalialan ammattilainen, jonka tarjoamat palvelut on tarkoitettu esiopetuksen oppilaille, heidän huoltajilleen ja perheilleen sekä esiopetuksen henkilökunnalle. Työnkuvaan kuuluu muun muassa lapsen hyvinvoinnin ja oppimisen tukeminen sekä sosiaalisten ja psyykkisten valmiuksien vahvistaminen. Esiopetuksen kuraattorit työskentelevät esiopetuyksiköissä sekä varhaiskasvatyüksiköissä. Kuraattorityö esiopetuksessa painottuu lasten, perheiden ja esiopetus- ja varhaiskasvatyüksiköiden konsultointiin sekä yhteisölliseen opiskeluhooltoon. (Iskanius & Parkkinen, 2022)

Esiopetuksen kuraattorin työtehtäviä säätelevät useat eri lait, jotka liittyvät lasten hyvinvoinnin ja oikeuksien turvaamiseen. Näitä lakeja ovat esimerkiksi oppilas- ja opiskelijahuoltolaki, perusopetuslaki, varhaiskasvatyüksilaki, lastensuojelulaki, sosiaalihooltolaki sekä laki sosiaalihoollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista. (Iskanius & Parkkinen, 2022)

Perusopetuslain mukaisesti lapsen tulee osallistua oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuotena esiopetukseen tai muuhun esiopetuksen tavoitteet saavuttavaan toimintaan, kuten esimerkiksi kaksivuotiseen esiopetukseen. Jokainen kunta on velvollinen järjestämään maksutonta esiopetusta ja se voidaan järjestää esiopetuyüksikössä tai varhaiskasvatyüksikössä. (Perusopetuslaki 628/1998) Esiopetuksen toimintaa määrittää ensisijaisesti perusopetuslaki, mutta varhaiskasvatyüksiköissä, kuten päiväkodeissa järjestettävässä esiopetuksessa sovelletaan varhaiskasvatyüksilakia. Varhaiskasvatyüksilain

sisältöä sovelletaan esimerkiksi varhaiskasvatussyksiköiden ryhmäkokoihin ja henkilöstömitoitukseen liittyen sekä varhaiskasvatussyksiköissä järjestettävän esiopetuksen valvontaan ja henkilökunnan ilmoitusvelvollisuuteen perustuviin toimiin. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018 § 1)

Sosiaalihuoltolain pykälässä viisi on määritelty, että kaikissa sosiaalihuollon lapsia koskevissa toimissa, tulee ensisijaisesti ottaa huomioon lapsen etu. Lapsen etu varmistetaan niin, että valitaan sellaiset toimenpiteet ja ratkaisut, jotka parhaiten turvaavat lapsen tasapainoisen kehityksen ja hyvinvoinnin, mahdollisuuden saada iän ja kehitystason mukaisen huolenpidon, turvallisen kasvuympäristön, ruumiillisen ja henkisen koskemattomuuden sekä itsenäistymisen ja kasvamisen vastuullisuuteen. Esiopetuksen kuraattori varmistaa kaikissa toimissaan lapsen edun toteutumisen. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014 § 5)

2.3 Varhaiskasvatuksen kuraattorin työnkuva

Varhaiskasvatuksen kuraattori on ammattilainen, joka tukee lasten hyvinvointia ja myönteistä kehitystä ennaltaehkäisevällä ja yhteisöllisyyttä edistävällä työotteella. Kuraattori toimii yhteistyössä kasvattajien ja muiden ammattilaisten kanssa etsien lapsille sopivia tukimuotoja erityisesti sosioemotionaalisten huolien ilmetessä. Hän vaikuttaa varhaiskasvatuksen toimintakulttuuriin tukemalla lasten osallisuutta, oppimista, terveyttä ja vuorovaikutusta. Työ on pääasiassa yhteisöllistä, mutta tarvittaessa yksilöllistä, ja kuraattori tekee tiivistä yhteistyötä varhaiskasvattajien kanssa kehittääkseen pitkäkestoisia tukikäytäntöjä. (Hovi ym., 2017, ss.12–14)

Varhaiskasvatuksen kuraattorin työ ei itsessään ole lakisääteistä toimintaa alle esiopetusikäisille lapsille, ja sitä ei määritellä kokonaisuudessaan millään tietyllä lailla. Kuitenkin monet lait, kuten esimerkiksi varhaiskasvatuslaki, sosiaalihuoltolaki, laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista sekä lastensuojelulaki ohjaavat varhaiskasvatuksen kuraattorin työtä ja toimintaa. (Hovi ym., 2017, ss. 20–21)

Keskeisessä osassa antamassa raameja varhaiskasvatuksen kuraattorin työlle on varhaiskasvatuslaki. Varhaiskasvatuslakiin on kirjattu varhaiskasvatukseen osallistuvan lapsen oikeus varhaiskasvatuksessa annettavaan tukeen. Lapsella on oikeus saada hänen yksilöllisen oppimisensa, hyvinvointinsa sekä kehityksensä vaativaa tukea osana varhaiskasvatuksen toimintaa. Varhaiskasvatuksen kuraattori voi toimia osana kolmiportaisen tuen tukimuotoja. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018 §15a)

Sosiaalihuoltolaissa määritelty lapsen etu tulee varmistaa kaikissa varhaiskasvatuksen kuraattorin tarjoamissa tukitoimissa ja palveluissa, niin kuin se varmistetaan myös koulukuraattorin sekä esiopetuksen kuraattorin toimissakin. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014 § 5)

2.4 Työhyvinvointi sosiaalialalla

Työhyvinvointi on työn ja sen mielekkyyden muodostama kokonaisuus, johon liittyy olennaisesti myös työntekijän terveys, turvallisuus ja hyvinvointi. Sosiaali- ja terveysministeriön mukaan työhyvinvointia tukevat työn sujuvuus, työpaikan turvallisuus sekä työntekijöiden mahdollisuudet vaikuttaa omaan työhönsä. Lisäksi hyvä johtaminen, yhteisöllisyys työpaikalla ja työn ja muun elämän tasapaino ovat keskeisiä tekijöitä työhyvinvoinnin ylläpitämisessä. Näiden tekijöiden avulla voidaan edistää työntekijöiden jaksamista ja työkykyä, mikä hyödyttää sekä yksilöitä että organisaatioita kokonaisuutena. (STM, 2024a)

Kokonaisvaltainen työhyvinvointi viittaa työntekijöiden hyvinvoinnin monipuoliseen tarkasteluun ja kehittämiseen työpaikalla. Se kattaa fyysisen, psyykkisen, sosiaalisen ja henkisen hyvinvoinnin, joita kaikkia tulee tukea yhtenä kokonaisuutena. Työhyvinvointi ei rajoitu vain turvallisten työolosuhteiden varmistamiseen, vaan se pyrkii myös edistämään työntekijöiden motivaatiota, sitoutumista ja työn merkityksellisyyden kokemusta. Kokonaisvaltaisen työhyvinvoinnin kautta työpaikoilla voidaan luoda olosuhteet, joissa työntekijät voivat menestyä ja voida hyvin niin työssä kuin yksityiselämässään. (TTK, n.d.-b; TTL, n.d.-a)

Lisäksi kokonaisvaltainen työhyvinvointi pitää sisällään ennakoivat toimenpiteet, joilla pyritään vähentämään työn haittatekijöitä ja edistämään työn sujuvuutta ja työntekijöiden jaksamista. Tämä voi tarkoittaa muun muassa työn kuormitustekijöiden kartoittamista ja niiden hallintaa, ergonomian parantamista, työntekijöiden osallistumismahdollisuuksien lisäämistä ja yhteisöllisyyden vahvistamista työyhteisössä. Näillä toimenpiteillä voidaan ennaltaehkäistä työuupumusta ja parantaa työssä viihtymistä. (TTK, n.d.-b)

Yksilön näkökulmasta kokonaisvaltainen työhyvinvointi tarkoittaa parempaa fyysistä ja psyykkistä terveyttä, joka auttaa jaksamaan työssä ja parantaa elämänlaatua. Kun työntekijä voi hyvin, hän on motivoituneempi, tuottavampi ja kykenee suoriutumaan työtehtävistään tehokkaammin. Hyvinvoiva työntekijä kokee vähemmän stressiä, palautuu paremmin ja saavuttaa paremman tasapainon työn ja vapaa-ajan välillä. Hyvinvointi vaikuttaa positiivisesti

myös työntekijän sosiaalsiin suhteisiin sekä työssä että sen ulkopuolella, mikä voi parantaa kokonaisvaltaista elämänlaatua ja tukea pitkäaikaista työkykyä. (TTK, n.d.-b)

Työyhteisölle kokonaisvaltainen työhyvinvointi tarkoittaa parempaa yhteistyötä, korkeampaa tuottavuutta ja positiivista työilmapiiriä. Työhyvinvointi lisää työtyytyväisyyttä ja sitoutumista, mikä vähentää sairauspoissaoloja ja henkilöstön vaihtuvuutta. Lisäksi hyvinvoiva henkilöstö on avoimempi muutoksille ja kykenee paremmin sopeutumaan uusiin tilanteisiin, mikä on erityisen tärkeää nykyisessä nopeasti muuttuvassa työelämässä. (TTK, n.d.-b; TTL, n.d.-a)

Sosiaalialan työntekijät kohtaavat työssään moninaisia haasteita ja työ on usein henkisesti sekä fyysisesti kuormittavaa. Tyypillisiä kuormitustekijöitä ovat esimerkiksi haastavat asiakastilanteet, väkivallan uhka sekä epätyypilliset työajat. Eettinen kuormitus on sosiaali- ja terveysalalla yleistä. Eettinen kuormitus syntyy esimerkiksi tilanteissa, joissa työntekijä joutuu työssään toimimaan vastaan omia henkilökohtaisia arvojaan. (TTK, n.d.-a)

Sosiaalialan työympäristöissä työhyvinvoinnin merkitys korostuu, sillä alalle ominaista ovat intensiiviset vuorovaikutustilanteet ja jatkuva ongelmanratkaisu. Nämä tilanteet vaativat työntekijältä emotionaalista läsnäoloa ja kykyä käsitellä monimutkaisia tilanteita. Työhyvinvoinnin edistämiseksi työnantajien tulisi tarjota työntekijöille säännöllistä työnohjausta ja mahdollisuuksia ammatilliseen kehittymiseen. Työnohjaus auttaa käsittelemään haastavia tilanteita, mikä voi lievittää kuormitusta ja tukea työn hallinnan tunnetta. (THL, 2023d)

Työhyvinvoinnin tukemisessa on tärkeää myös resurssien riittävyys. Sosiaalialalla resurssipula voi aiheuttaa tilanteita, joissa työntekijä kokee, ettei hänellä ole riittävästi aikaa tai välineitä suorittaa työtehtäviään toivotulla tavalla. Tämä voi lisätä stressiä ja heikentää työssä koettua merkityksellisyyttä. Riittävien resurssien varmistaminen ei ainoastaan vähennä työntekijöiden kuormitusta, vaan lisää myös työn laatua ja asiakastyytyväisyyttä. (STM, 2024b)

Työturvallisuuden näkökulmasta sosiaalialalla on tärkeää kiinnittää huomiota paitsi fyysiseen turvallisuuteen myös psyykkiseen hyvinvointiin. Väkivallan uhka ja haastavat asiakaskohtaukset ovat yleisiä, joten työntekijöille on tarjottava koulutusta turvallisten toimintatapojen käyttöön ja mahdollisuus purkaa kuormittavia kokemuksia. Tällaiset ennaltaehkäisevät toimenpiteet parantavat työntekijöiden turvallisuuden tunnetta ja tukevat työssä jaksamista. (TTK, n.d.-b)

Työhyvinvointi vaikuttaa merkittävästi sosiaalialan työntekijöiden kykyyn kohdata työnsä vaatimukset. Työntekijät, jotka kokevat tulevansa arvostetuiksi ja kuulluiksi, ovat motivoituneempia ja sitoutuneempia työhönsä. Tämä puolestaan näkyy parempana työilmapiirinä ja vähentyneenä henkilöstön vaihtuvuutena. Työhyvinvoinnin kokonaisvaltainen tukeminen on siten investointi sekä työntekijöiden hyvinvointiin että organisaation toimivuuteen. (TTL, n.d.-b)

3 Aiempia tutkimuksia aiheesta

Erityisesti esiopetuksen kuraattorien ja varhaiskasvatuksen kuraattorien työhyvinvointia on tutkittu vähän, sillä ammattinimikkeinä ne ovat uusia ja niiden rooli on vasta muotoutumassa. Tämä tekee tutkimusaiheestamme erityisen ajankohtaisen ja tarpeellisen. Tutkimuksemme selvittää kuraattorien työhyvinvoinnin tämänhetkisen tilan. Joitain merkittäviä tutkimuksia aiheesta on tehty. Näiden tutkimusten kautta saamme tietoa koulukuraattorien, esiopetuksen kuraattorien ja varhaiskasvatuksen kuraattorien työhyvinvoinnista ja siihen vaikuttavista tekijöistä.

Vierimaan ja Nousiaisen (2020) pro gradu -tutkielma Varhaiskasvatuksen kuraattorien kokemuksia työstään on yksi harvoista, joka käsittelee aihetta nimenomaan varhaiskasvatuksen kontekstissa, mikä tekee siitä erityisen arvokkaan lähtökohdan opinnäytetyöllemme. Vierimaan ja Nousiaisen tutkimuksen tuloksista nousee ilmi, että varhaiskasvatuksen kuraattorit kokevat hyvän tiimin, yhteistyön psykologin kanssa, työnsä tarpeellisuuden ja tärkeyden sekä positiivisen palautteen saamisen lisäävän myönteistä kokemusta omasta työstään. Tutkimustuloksista käy ilmi myös, että varhaiskasvatuksen kuraattorien mukaan haasteita omaan työnkuvaan tuovat toimenkuvan epäselvyys ja vieraskieliset asiakkaat, jonka vuoksi vuorovaikutuksessa ja kommunikoinnissa on ilmennyt haasteita.

Kaasalaisen (2021) pro gradu -tutkielma Koulukuraattorien kokemuksia työhyvinvoinnista sekä työn vaatimus- ja voimavaratekijöistä sisältää kattavaa tietoa koulukuraattorien työhyvinvoinnista. Tutkimus keskittyy siihen, mitkä tekijät kuormittavat kuraattoreita ja mitkä puolestaan tukevat heidän jaksamistaan. Tutkimustuloksista käy ilmi, että kuraattoreiden työhön liittyy erilaisia fyysisiä, psyykkisiä, sosiaalisia ja organisaatioon liittyviä vaatimus- ja voimavaratekijöitä. Keskeisimmiksi vaatimustekijöiksi kuraattorit ovat nimenneet työkuorman määrän, yksinäisyyden tunteen ja tukirakenteiden puutteen. Keskeisimpinä

voimavaratekijöinä kuraattorit pitivät itse asiakastyötä, työn palkitsevuutta, työn mielekästä ja monipuolista sisältöä sekä moniammatillista työtä.

Kittilän (2019) pro gradu -tutkielmassa Koulukuraattorin työ esi- ja alkuopetuksessa moniammatillisesta näkökulmasta tarkastellaan koulukuraattorien työtä moniammatillisen yhteistyön näkökulmasta. Tutkimus avaa kuraattorien työtä ja sen monimuotoisuutta. Tutkimuksessa saatiin selville, että moniammatillinen työ nähtiin vastuun jakamisen ja muilta oppimisen mahdollisuutena. Haasteina taas nähtiin sitoutumattomuus yhteistyöhön ja haasteet tiedonkulussa. Yhteistyökykyisyys, yhteisen tavoitteen eteen työskenteleminen ja sitoutuminen työskentelyyn nähtiin parantavan moniammatillista yhteistyötä. Tuloksista tuli myös ilmi, että kuraattorin työtä ja sen moninaisuutta on tärkeää tehdä näkyväksi resursseja lisäämällä, etenkin esiopetuksessa.

Kukkosen ja Kinnin (2022) opinnäytetyö Peruskoulussa toimivien kuraattoreiden työhyvinvoinnin edistäminen tuo esille keinoja, joilla kuraattoreiden työhyvinvointia voidaan parantaa. Tutkimustuloksissa kuraattorit nostivat esille työhyvinvointia vahvistaviksi tekijöiksi hyvän perehdytyksen työhön, työnkuvan rajaamisen ja selvän määrittelyn, vapauden suunnitella omaa työtä, kollegiaalisen ja esimieheltä saadun tuen sekä työnohjauksen. Työhyvinvointia kuormittavaksi tekijäksi kuraattorit nimesivät yksinäisyyden, työn rajaamattomuuden, liiallisen joustavuuden ja tunnollisuuden työtehtäviä kohtaan. Tutkimustuloksista saadun tiedon perusteella, Kukkonen ja Kinni toivat esiin keinoja, joilla työhyvinvointia voidaan ylläpitää. Niitä ovat esimerkiksi kollegiaalisen tuen lisääminen ja työn selkeä rajaaminen.

Laihon (2019) opinnäytetyössä ”Kyllähän se, että me itse voidaan hyvin on aivan ensiarvoisen tärkeää” – Lapin alueen koulukuraattoreiden kokemuksia työhyvinvoinnista tutkittiin työhyvinvointia vahvistavia ja heikentäviä tekijöitä koulukuraattorien työssä. Tutkimustuloksista ilmeni työhyvinvointia vahvistaviksi tekijöiksi oma hyvinvointi, sopiva työmäärä, yhteistyö ja asiakkaiden palaute. Heikentäviä tekijöitä olivat työn vaatimukset sekä työvälineiden ja työrauhan puute.

4 Opinnäytetyön toteutus

Tässä luvussa esittelemme opinnäytetyön tutkimuksen tavoitteen sekä tutkimuskysymykset. Opinnäytetyömme tutkimus toteutettiin laadullista tutkimusmenetelmää hyödyntäen, joten käsittelemme siihen liittyviä teoreettisia lähtökohtia sekä peruseriaatteita. Tutkimuksen

aineiston keräsimme puolistrukturoidulla kyselyllä ja aineisto analysoitiin teemoittelemalla. Tämän luvun lopussa on myös pohdintaa opinnäytetyön eettisyydestä, kestävyydestä sekä luotettavuudesta.

4.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset

Tämän opinnäytetyön tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, mitkä tekijät vaikuttavat koulukuraattorien ja esiopetuksen kuraattorien työhyvinvointiin. Tämä tieto auttoi ymmärtämään, mitkä tekijät ovat merkittäviä työhyvinvoinnin tukemisessa ja mitkä luovat haasteita.

Tutkimuskysymykset olivat:

- Mitkä tekijät vahvistavat koulukuraattorien ja esiopetuksen kuraattorien työhyvinvointia?
- Mitkä tekijät kuormittavat koulukuraattorien ja esiopetuksen kuraattorien työhyvinvointia?

4.2 Laadullinen tutkimusmenetelmä

Tutkimuksemme toteutettiin kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen menetelmiä hyödyntäen. Tavoitteena oli ymmärtää vastausten taustalla olevia syitä, ajatuksia ja kokemuksia. Laadullinen tutkimusmenetelmä auttoi saamaan syvällisen ymmärryksen ja kokonaiskuvan juuri näistä aiheista.

Laadulliselle tutkimukselle on ominaista empiirisuus, eli tutkimus perustuu aineistoon ja sen analyysiin. Empiirisuus ei kuitenkaan tarkoita teoriattomuutta vaan laadullisen tutkimuksen induktiivinen lähestymistapa on aineistolähtöinen, mutta omaa silti teoreettisia kiinnekohtia. (Juhila, 2021a) Muita laadullisen tutkimuksen ominaispiirteitä ovat muun muassa kvalitatiivisen, strukturoimattoman sekä luonnollisen aineiston suosiminen, keskittyminen toimintaan, analyysivetoisuus sekä subjektisuuden arvostaminen. Analyysivetoisuus on tärkeä piirre laadullisen tutkimuksen ymmärtämisessä. Analyysivetoisuus eli induktiivisuus tarkoittaa sitä, että tutkimuksen keskeisenä piirteenä toimii aineiston syvälinen analysointi ja siitä nousevien tulosten ymmärtäminen. Tutkimuksen empiirinen aineisto on siis se elementti, josta lähdetään liikkeelle, mutta tulokset nousevat vasta analyysin ja aikaisempiin tutkimuksiin vertailun myötä. (Juhila, 2021b)

Laadullinen lähestymistapa tutkimuksessamme on perusteltu, koska se mahdollistaa analyysin kuraattorien työhyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä, joita ei välttämättä voida täysin toteuttaa kvantitatiivisilla menetelmillä. Kyselyn avoimet kysymykset tarjosivat mahdollisuuden tuoda esiin henkilökohtaisia näkökulmia, jotka ovat keskeisiä tutkimuksemme tavoitteiden saavuttamisessa.

4.3 Aineistonhankinta

Tutkimus toteutettiin puolistrukturoituna kyselytutkimuksena, jonka tekemiseen käytimme Webropol-työkalua kyselyn luomiseen ja hallinnoimiseen. Webropol valittiin sen monipuolisten ominaisuuksien ja käyttäjäystävällisyyden vuoksi, jotka mahdollistavat kyselyiden tehokkaan ja sujuvan toteuttamisen. Webropol-työkalu tarjoaa erinomaiset mahdollisuudet kysymysten räätälöimiseen, datan keräämiseen ja analysointiin (Webropol, n.d.). Näin varmistimme, että tutkimuksemme kysely on sekä visuaalisesti houkutteleva että käytettävyydeltään optimaalinen vastaajille.

Laadullisessa tutkimuksessa tärkeää on, että tutkittavilla on mahdollisuus vastata kysymyksiin omin sanoin ja niin laajasti kuin tutkittava tarpeelliseksi kokee (Hyvärinen, ym., 2021). Valitsimme aineistonhankintamenetelmäksemme puolistrukturoidun kyselyn, jonka ominaispiirteitä ovat tarkasti laaditut avoimet kysymykset, joihin tutkittava pääsee vastaamaan haluamallaan tavalla. Puolistrukturoitu kysely on sopivin aineistonhankintamenetelmä tutkimukseemme juuri siksi, että ennalta laaditut avoimet kysymykset antavat vastaajalle tilaa vastata niin kuin hän itse parhaaksi näkee. Puolistrukturoitu kysely mahdollistaa sen, että vastauksia ei sidota tiettyihin vastausvaihtoehtoihin, vaan vastaajat pääsevät vastaamaan kysymyksiin omin sanoin. Tällöin on mahdollista saada näkyväksi vastaajan oma näkemys tutkittavasta aiheesta (Hirsjärvi & Hurme, 2000, ss. 47–48).

Tieteellisen kyselyn onnistuminen edellyttää, että kysely on suunniteltu ja testattu huolellisesti. Lisäksi tutkijan on osattava ottaa huomioon vastaajien ajan, halun ja taidot vastata kyselyyn. Kyselyn on oltava pituudeltaan kohtuullinen ja sen ulkoasun on oltava selkeä. Liian pitkä kysely ei houkuttele vastaamaan siihen. Vastausajan ei tulisi ylittää 15–20 minuuttia. Kyselyn kysymykset tulee erotella toisistaan selkeästi ja ne pitää muotoilla yksinkertaisesti, tarkoituksenmukaisesti ja täsmällisesti, jotta ne ovat helposti ymmärrettävissä. Yksinkertaisuus pitää sisällään myös kysymysten kohtuullisuuden. (Tietoarkisto, 2021a)

Kyselyssä (Liite 2) kartoitetaan kuraattorien kokemuksia ja näkemyksiä työhyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä. Kysely suunniteltiin ja laadittiin siten, että se on pituudeltaan kohtuullinen ja ulkoasultaan selkeä. Kysymykset eroteltiin selkeästi ja muotoiltiin yksinkertaiseen ja kohtuomittaiseen muotoon. Kysymykset suunniteltiin siten, että ne selvittävät sekä kuormitustekijät että työssä jaksamista tukevat elementit. Kysely sisältää avoimia kysymyksiä, joiden avulla saamme syvällistä, laadullista tietoa vastaajien henkilökohtaisista kokemuksista ja näkemyksistä. Kyselyn avulla saatu aineisto tarjoaa monipuolisen kuvan kuraattorien työhyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä ja auttaa tunnistamaan sekä haasteet että kehittämismahdollisuudet.

Kyselyn laatijan tulee myös osata herättää luottamusta ja osoittaa arvostusta vastaajaa kohtaan, jotta vastaaja ei joudu huolehtimaan antamiensa tietojen väärinkäyttömahdollisuuksista. Vastaajan anonymiteetista on huolehdittava myös kysymyksiä laatiessa. Mikäli tutkija kerää tutkittavista taustatietoja, on perusteltava, miksi taustatietoja kerätään. (Tietoarkisto, 2021a)

Herätimme luottamusta ja osoitimme arvostusta tutkittavia kohtaan hankkimalla asianmukaisen tutkimusluvan, toimittamalla tutkittaville aineistohallintasuunnitelman (Liite 1), saatekirjeen (Liite 3) ja tietosuojailmoituksen (Liite 4), joihin he pystyivät tutustumaan ennen kuin tekivät päätöksen tutkimukseen osallistumisesta. Taustatietona keräsimme ainoastaan tiedon ammattinimikkeestä, jotta osasimme kohdistaa vastaukset oikean ammattinimikkeen alle.

Kyselyn alkuun on suositeltavaa merkitä yleinen vastausohje. Näin voidaan turvata vastaustavan olevan teknisesti oikeanlainen. Joskus yleispiirteisiä asioita kysyttäessä voidaan kysymyslauseen loppuun merkitä esimerkkejä arvioitavasta asiasta. Tutkijan on kuitenkin tiedostettava, että esimerkkien esittäminen voi vaikuttaa vastaajan omaan ajatteluun ja vastaamiseen. Siksi esimerkkejä tulee käyttää harkiten ja painavista syistä. Kysymyksen tulee olla ensisijaisesti niin selkeitä, ettei esimerkkejä tarvita. (Tietoarkisto, 2021a)

Laatimassamme kyselyssä oli alussa yleinen vastausohje, jossa pyysimme vastaajia nimeämään mahdollisimman monta asiaa, joiden he kokevat vaikuttavan työhyvinvointiinsa. Perustelimme tätä sillä, että mahdollisimman kattavat vastaukset tarjoaisivat totuudenmukaisimman kuvauksen kuraattorien tämänhetkisestä työhyvinvoinnin tilasta. Kerroimme, että kyselyssä on vain kaksi avointa kysymystä, jolloin toivomme vastaajien panostavan kattavien vastauksien antoon. Vain kaksi avointa kysymystä voi myös motivoida

vastaajia vastaamaan kyselyyn ja antamaan kattavia vastauksia. Teimme tietoisesti valinnan siitä, ettemme laittaneet kyselyyn esimerkkejä, sillä emme halunneet ohjailla tai johdatella vastauksia tiettyyn suuntaan.

Kysely lähetettiin tutkittavan hyvinvointialueen koulukuraattoreille ja esiopetuksen kuraattoreille, joiden joukosta pyrittiin saamaan kattava ja edustava otos. Kyselyn jakaminen kohderyhmälle tapahtui sähköpostitse hyvinvointialueen johtavan kuraattorin toimesta täyden anonymiteetin mahdollistamiseksi. Kyselyyn oli aikaa vastata yksi viikko. Aineiston määrällinen tavoite oli kerätä vastauksia vähintään 20 kuraattorilta. Tämä määrä mahdollistaisi monipuolisen ja luotettavan analyysin, joka kattaa eri näkökulmat ja kokemukset. Kysely suunniteltiin siten, että sen täyttäminen vei vastaajilta noin 10–15 minuuttia.

4.4 Laadullinen sisällönanalyysi

Laadullinen analyysi on aineiston tiivistämistä sekä jalostamista teoreettiseen muotoon. Analyysin tavoitteena voidaan pitää aineiston informaatioarvon lisäämistä. Laadullisissa tutkimuksissa analyysia voidaan tehdä eri menetelmillä, joten tutkija joutuu tekemään valinnan mikä menetelmä on omaan tutkimukseen toimivin ja sopivin analyysimuoto. Perinteisiä välineitä laadullisen tutkimuksen analysointiin ovat muun muassa koodaaminen, teemoittelu ja tyypittely. (Günther, ym. 2021)

Laadullisessa sisällönanalyysissä ei keskitytä aineiston kielellisen tai muun ilmaisun muodon systemaattiseen analysointiin vaan keskitytään asioihin, aiheisiin ja teemoihin, joista aineisto kertoo. Sisällönanalyysia voidaan käyttää monien erilaisten aineistojen, kuten esimerkiksi haastattelujen, kyselyiden sekä muiden kirjoitettujen tekstien analysointiin. Sisällönanalyysia soveltuu myös nauhoitetun puheen, äänen tai kuvien analysointiin. (Vuori, 2021)

Tutkimuksessa kerätty aineisto analysoitiin laadullista sisällönanalyysia hyödyntäen ja aineiston analysointimenetelmänä käytimme teemoittelua. Juhilan (2021c) mukaan teemoittelu on yksi laadullisen tutkimuksen analysointimenetelmistä, jossa keskeistä on löytää tutkimuskysymyksen kannalta oleelliset aiheet eli teemat. Teemoittelu auttaa järjestämään ja jäsentämään aineistoa sekä tunnistamaan ja ymmärtämään vastausten esiin nostamia asiakokonaisuuksia ja ilmiöitä.

Teemoittelussa tärkeää on teemojen syntyvyys analyysin tuloksena. Teemat ovat aineistoissa toistuvia ilmiöitä sekä asioita ja on ensiarvoisen tärkeää, että tutkija aloittaa

teemoittelun täysin aineiston pohjalta, eikä niin, että tutkijalla on mielessään teemoja, joihin aineiston osia sijoitetaan. Analysointimenetelmänä teemoittelua käytettäessä tulee myös huomata, että haastattelussa esille nousevat teemat eivät ole sama asia kuin aineistoa analysoidessa muodostuva aineiston teemoittelu. Tyypillistä teemoittelussa on nostaa tutkimusraporttiin sitaatteja aineistosta teemojen käsittelyn yhteydessä. Sitaattien tarkoituksena on havainnollistaa teemoittelua, ja antaa tutkimuksen lukijalle tietoa siitä, mihin teemoittelua pohjataan. (Juhila, 2021c)

Kerättyämme aineiston teemoittelu aloitettiin huolellisella aineiston läpikäymisellä. Tavoitteena oli ymmärtää aineiston sisältöä kokonaisuudessaan ennen seuraavaan vaiheeseen siirtymistä. Tutustumisen jälkeen värikoodasimme tutkimuskysymykseen liittyvät ilmiöt, ongelmat tai maininnat. Värikoodauksella tarkoitetaan tiettyjen teemojen tai aiheiden erottelua ja korostamista eri värein tiedon jäsentämisen sekä tulkinnan helpottamiseksi (Tietoarkisto, 2021b). Värikoodauksen jälkeen ryhmittelimme samankaltaiset nostot yhteen ja muodostimme niistä alateeman. Alateemoja yhdistelemällä löysimme tuloksista pääryhmät sekä työhyvinvointia vahvistavista että kuormittavista tekijöistä. Havainnollistaaksemme aineistoa, olemme lisänneet tulokset-lukuun suoria lainauksia kaikkiin pääryhmiä käsitteleviin alalukuihin.

Tämän opinnäytetyön liitteessä 5 on kaksi esimerkkitaulukkoa aineiston teemoitteluprosessista ja pääryhmien muodostumisesta. Toinen taulukoista on esimerkki pääryhmän luomisesta koulukuraattorien työhyvinvointia vahvistavista tekijöistä ja toinen työhyvinvointia kuormittavista tekijöistä.

4.5 Opinnäytetyön eettisyys, kestävyys ja luotettavuus

Tieteellinen tutkimus on luotettava ja eettisesti hyväksyttävä ja sen tulokset uskottavia, mikäli tutkimus on tehty hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti (TENK, 2024). Tutkimuksen eettisyys on keskeinen osa tutkimusprosessia, ja sen varmistaminen on ensisijaisen tärkeää kaikissa tutkimushankkeissa (Tuomi & Sarajärvi, 2018, ss. 149–150). Tämän opinnäytetyön tutkimuseettisen ohjeistuksen mukaan näihin periaatteisiin kuuluu luotettavuus, rehellisyys, arvostus ja vastuunkanto (TENK, 2024).

Tutkijaa ohjaa eettiset periaatteet tutkimusta tehdessä. Tutkijan on kunnioitettava tutkittavien ihmisarvoa. Perustuslakiin (731/1999) on kirjattu, että muun muassa sananvapaus ja oikeus yksityisyyteen kuuluvat kaikille. (TENK, 2019, s. 7) Siksi vaalimme ja kunnioitimme

tutkimukseemme osallistuvien yksityisyyttä ja varmistimme, että tutkittavien henkilöllisyys pysyy anonyymina. Lisäksi kaikki kerätty aineisto käsiteltiin siten, ettei yksittäisten vastaajien tiedot ole tunnistettavissa tutkimustuloksista. Näin varmistimme myös luottamuksellisen tiedonkäsittelyn. Anonymiteetti on erityisen tärkeää, jotta osallistujat voivat vastata kysymyksiin avoimesti ja rehellisesti ilman pelkoa henkilökohtaisista seurauksista (Kuula-Luumi, 2018). Tutkimus on toteutettava siten, ettei tutkimus aiheuta osallistujilleen merkittäviä riskejä, vahinkoja tai haittoja (TENK, 2019 s. 7).

Ennen tutkimuksen aloittamista, hankimme sen toteuttamiselle asianmukaisen tutkimusluvan hyvinvointialueelta, jonka kuraattoreita tutkimme. Tutkimukseen osallistuminen perustui täysin vapaaehtoisuuteen, mikä on keskeinen osa tutkittavien itsemääräämisoikeuden kunnioittamista (TENK, 2019, s. 7). Tietoon perustuva suostumus osallistua tutkimukseen on keskeinen eettinen periaate. Vastaajat antavat suostumuksensa tutkimukseen osallistumiseen tietoisesti ja ilman painostusta. Tämä takaa, että osallistujat ovat täysin tietoisia roolistaan tutkimuksessa ja heillä on mahdollisuus kieltäytyä osallistumisesta. Osallistujilla on myös oikeus keskeyttää osallistumisensa tutkimukseen milloin tahansa ilman kielteisiä seurauksia (TENK, 2019, s. 8).

Tutkittavalla on myös oikeus saada tietoa tutkimuksen sisällöstä, henkilötietojen käsittelystä ja tutkimuksen toteutuksesta. Tutkittaville on myös annettava riittävästi aikaa osallistumispäätöksen tekemiseen. (TENK, 2019, ss. 8–9) Esitimme tutkittaville selkeät tiedot tutkimuksen tarkoituksesta, tavoitteesta, henkilötietojen käsittelystä ja tutkimuksen toteutuksesta. Annoimme informaation henkilötietojen käsittelystä sekä tutkimuksen tarkoituksesta ja tavoitteesta sekä aineiston käyttötarkoituksesta kirjallisesti sähköisessä muodossa tutkittaville (Liitteet 1, 3 ja 4).

Henkilötietoja sisältävää tutkimusaineistoa ohjaa periaatteet, joita ovat suunnitelmallisuus, vastuullisuus ja lainmukaisuus. Henkilötietojen käsittelyä koskevat päätökset on perusteltava ja dokumentoitava. (TENK, 2019, s. 8) Tässä opinnäytetyön tutkimuksessa emme keränneet henkilötietoja, kuten nimeä, ikää tai sukupuolta. Ainoa henkilötieto, jonka keräsimme, on vastaajan ammattinimike. Keräsimme tiedon ammattinimikkeestä, jotta osasimme kohdistaa vastaukset oikean ammattinimikkeen alle. Tutkimuksessamme yksittäisen vastaajan tunnistaminen ei ollut mahdollista, eikä kysely sisältänyt arkaluonteisia henkilötietoja.

Tutkijan on suhtauduttava tutkimuksessa saatuun aineistoon puolueettomasti eikä omat tulkinnat tai oletukset saa vaikuttaa sen tarkasteluun ja analysointiin. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 160) Esitämme kaikki tulokset objektiivisesti ja ilman vääristelyä sekä raportoimme

tulokset avoimesti ja rehellisesti. Opinnäytetyössä tekoälyä on käytetty kirjoittamisen tukena. Opinnäytetyön teksti on tuotettu itsenäisesti ja lähdeviitteet on merkitty asianmukaisesti ja johdonmukaisesti. Tekoälyä on hyödynnetty ChatGPT-sovellusta käyttäen tekstin kieliasun tarkistamisessa, ilmaisujen selkeyttämisessä, rakenteiden jäsentämisessä ja raportin otsikoiden suunnittelussa.

Opinnäytetyömme tutkimuksen luotettavuutta tukee huolellinen analyysiprosessi ja teemojen muodostaminen aineistosta. Käytetty puolistrukturoitu kysely mahdollisti monipuolisten vastausten saamisen, mutta vastaajamäärä jäi pieneksi, mikä rajoittaa tulosten yleistettävyyttä. Tämä on erityisen merkittävää esiopetuksen kuraattorien osalta, joiden näkemyksiä edustaa vain kolme vastaajaa. Lisäksi käytetyt menetelmät ja analyysitavat valittiin siten, että ne tukivat tutkimuskysymysten ja tavoitteiden saavuttamista mahdollisimman tehokkaasti. Tulokset raportoitiin tarkasti ja objektiivisesti, jotta lukija voi arvioida tutkimuksen perusteita ja päätelmiä kriittisesti.

Vaikka vastaajamäärä oli rajallinen, aineistosta nousi esiin selkeitä teemoja, jotka toistuivat eri vastaajien näkemyksissä. Tämä viittaa siihen, että löydökset tarjoavat ainakin alustavaa ymmärrystä tutkimuksen kohteena olevista ilmiöistä. Pieni vastaajamäärä asettaa kuitenkin haasteita tutkimuksen reliabiliteetille ja tulosten yleistettävyydelle, erityisesti esiopetuksen kuraattoreiden näkökulmasta. Jatkossa olisi tärkeää laajentaa tutkimusta suuremmalle kohderyhmälle, jotta tuloksia voidaan tarkastella kattavammin ja luotettavammin.

Tutkimuksen validiteettia vahvistaa aineistonkeruun suunnitelmallisuus ja kyselyn puolistrukturoitu muoto, joka mahdollisti vastaajille vapauden ilmaista omia näkemyksiään laajasti. Tämä auttaa varmistamaan, että aineisto kattaa tutkimuskohteena olevan ilmiön eri näkökulmat. Samalla käytettyjen kysymysten tarkkuus ja niiden yhteys tutkimuskysymyksiin tukevat validiteettia.

Eettiset periaatteet toteutuivat koko tutkimusprosessin ajan, mikä vahvistaa tutkimuksen luotettavuutta. Kyselyn osallistujille tarjottiin mahdollisuus osallistua vapaaehtoisesti, ja heille annettiin riittävästi tietoa osallistumisen ehdoista ja tarkoituksesta. Informoitu suostumus sekä vastaajien anonymiteetin säilyttäminen ovat olennainen osa tutkimuksen eettisyyttä, ja nämä periaatteet toteutettiin johdonmukaisesti. Lisäksi tutkimuksen aikana varmistettiin, ettei prosessi aiheuttanut vastaajille haittaa, mikä tukee tutkimuksen vastuullisuutta. Kaikki vastaukset käsiteltiin luottamuksellisesti, ja tulokset esitettiin tavalla, joka kunnioittaa vastaajien yksityisyyttä. Tutkimuksen tuloksia voidaan pitää luotettavina suhteessa käytettyyn aineistoon ja menetelmiin. Tulosten yleistettävyys on kuitenkin arvioitava varoen

vastaajamäärän rajallisuuden vuoksi. Tämä korostaa tarvetta jatkotutkimuksille, joissa ilmiötä voidaan tarkastella laajemmasta ja monipuolisemmasta näkökulmasta.

Sosiaalinen kestävyys viittaa yhteiskunnan kykyyn tarjota kaikille jäsenilleen mahdollisuus hyvään elämään, jossa perustarpeet, oikeudenmukaisuus ja osallisuus toteutuvat. Se keskittyy erityisesti eriarvoisuuden vähentämiseen, ihmisoikeuksien turvaamiseen ja yhteiskunnallisen koheesion vahvistamiseen. Sosiaalinen kestävyys on laaja käsite, joka kattaa muun muassa tasa-arvon, turvallisuuden, terveyden, koulutuksen ja sosiaalisten suhteiden merkityksen. Mittareina voidaan käyttää esimerkiksi eriarvoisuuden tasoa, syrjäytymisen riskejä, osallisuuden kokemuksia sekä hyvinvoinnin jakautumista eri väestöryhmien kesken. Tärkeää on myös tarkastella sitä, miten yhteiskunnalliset järjestelmät, kuten koulutus ja sosiaalipalvelut, tukevat yksilöiden mahdollisuuksia osallistua ja menestyä elämässään. (Aaltonen, 2022)

Eettisyyden ja vastuullisuuden lisäksi tutkimuksessamme korostuu sosiaalisen kestävyiden merkitys. Tässä opinnäytetyössä sosiaalinen kestävyys näkyy pyrkimyksenä edistää koulukuraattorien ja esiopetuksen kuraattorien työhyvinvointia, joka on olennainen osa heidän kykyään tarjota laadukasta ja inhimillistä tukea lapsille ja nuorille.

Tutkimuksemme kautta tuotettu tieto voi auttaa työnantajia ja päätöksentekijöitä tunnistamaan tekijöitä, jotka tukevat kuraattorien hyvinvointia ja työn mielekkyyttä. Tämä edistää oikeudenmukaista ja kestävästä työelämää, jossa kuraattorit voivat täyttää yhteiskunnallisen tehtävänsä tehokkaasti ja eettisesti. Sosiaalisen kestävyiden näkökulmasta on tärkeää, että kuraattorien työolosuhteet ja resurssit mahdollistavat työntekijöiden hyvinvoinnin ja jaksamisen pitkällä aikavälillä, mikä heijastuu myös palveluiden laatuun ja vaikuttavuuteen lasten ja perheiden hyvinvoinnin tukemisessa. Lisäksi tutkimuksemme pyrkii vähentämään epätasa-arvoa tuomalla esiin kuraattorien erityisiä työhyvinvoinnin haasteita, joita esiintyy eri työympäristöissä, kuten esiopetuksessa. Tämä voi tukea toimia, joilla työolosuhteet tehdään yhdenvertaisemmiksi eri ammattiryhmien ja sektoreiden välillä. Näin tutkimus voi osaltaan edistää yhteiskunnan sosiaalista kestävyttä ja hyvinvointia.

5 Tulokset

Tässä luvussa esittelemme Webropol-työkalulla keräämämme kyselyn vastauksista saamamme tulokset. Kyselyyn vastasi yhteensä kymmenen kuraattoria, joista seitsemän

vastaajaa työskentelee koulukuraattorina ja kolme esiopetuksen kuraattorina. Esittelemme koulukuraattorien ja esiopetuksen kuraattorien työhyvinvointiin vaikuttavien tekijöiden tulokset erillisissä alaluvuissa. Aineistosta löytyi tutkimuskysymyksiin vastaavat pääryhmät.

Koulukuraattorien työhyvinvointia kuormittavat tekijät on jaettu seuraaviin pääryhmiin: työympäristön rakenteelliset ja organisaatioon liittyvät haasteet, työtehtävien sisältöön ja aikapaineisiin liittyvät haasteet sekä työhyvinvointiin ja palautumiseen liittyvät haasteet. Työhyvinvointia vahvistavat tekijät on jaettu seuraaviin pääryhmiin: työyhteisön ja esihenkilön tarjoama tuki, työn joustavuus ja työnkuvan selkeys sekä hyvinvoinnin tukeminen ja työympäristön merkitys. Esiopetuksen työhyvinvointia kuormittavat tekijät on jaettu seuraaviin pääryhmiin: työympäristö ja resurssit, työn luonne ja sosiaalinen tuki sekä organisaation muutokset ja epävarmuustekijät. Työhyvinvointia vahvistavat tekijät on jaettu seuraaviin pääryhmiin: yhteisöllisyys ja esihenkilön tuki sekä työn joustavuus ja hyvinvointia tukevat käytännöt.

5.1 Koulukuraattorien työhyvinvointia kuormittavat tekijät

Tässä luvussa tarkastellaan koulukuraattorien työhyvinvointia kuormittavia tekijöitä. Vastaukset on jaoteltu seuraaviin teemoihin: organisaatiomuutokset ja työnkuvan muutokset, epäselvyydet työssä, työstä palautumisen haasteet, oppilastyön ja yhteistyön haasteet, aikapaineet ja kiireen vaikutukset, resurssien puute sekä työyhteisön ilmapiiri ja yhteisöllisyyden haasteet. Nämä teemat on jaoteltu pääryhmiin, jotka auttavat ymmärtämään, kuinka nämä tekijät kytkeytyvät toisiinsa ja vaikuttavat työhyvinvointiin. Pääryhmät ovat seuraavat: työympäristön rakenteelliset ja organisaatioon liittyvät haasteet, työtehtävien sisältöön ja aikapaineisiin liittyvät haasteet sekä työhyvinvointiin ja palautumiseen liittyvät haasteet.

5.1.1 Työympäristön rakenteelliset ja organisaatioon liittyvät haasteet

Vastausten perusteella osa koulukuraattoreista koki jatkuvat muutokset kuormittavaksi tekijäksi työssään. Organisaatiomuutokset, kuten hyvinvointialueuudistus, herättivät epävarmuutta työn tulevaisuudesta. Kuraattorit kuvasivat käytännöissä tapahtuneita muutoksia, esimerkiksi kirjaamisen osalta, sekä kasvaneita vastuita. Lisäksi osa vastaajista mainitsi mahdollisuuden, että kuraattoreiden tehtävät saattaisivat tulevaisuudessa laajentua koskemaan myös terapiatakuu- ja sosiaalihuollon palveluita, mikä voisi muuttaa nykyistä työnkuvaa. Vastausten mukaan tällainen kehitys saattaisi merkitä siirtymistä

ennaltaehkäisevästä, ohjaavasta ja tukevasta työstä enemmän hoitotyön ja lastensuojelun tehtäviin.

Vastauksissa nostettiin esiin myös säästötoimenpiteet, kuten yt-neuvottelut ja taloudelliset paineet, jotka heijastuvat suoraan kuraattoreiden työtilanteeseen. Työ koettiin jatkuvasti muuttuvaksi, ja johtohenkilöstön asettamat säästövaatimukset sekä resurssien rajoitukset aiheuttivat lisäkuormitusta kuraattorien arkeen. Osassa vastauksia nousi esiin huoli siitä, että kuraattoripalvelu saatetaan joissain yhteyksissä nähdä enemmän lastensuojelu- ja terapiapalveluiden kaltaisena, mikä poikkeaa perinteisestä matalan kynnyksen, kaikille avoimesta ennaltaehkäisevästä palvelusta. Kuraattorit sanoittavat ajatuksiaan tähän liittyen seuraavasti:

Tuntuu, ettei ennaltaehkäisevää kuraattoripalvelua täysin ymmärretä, vaan sitä halutaan muuttaa kohti lastensuojelu/terapiapalvelua. Tämä ei palvele työn luonnetta olla matalan kynnyksen palvelu, joka olisi kaikkien halukkaiden saatavilla.

Hyvinvointialueen myötä tullut epävarmuus siitä, mihin kuraattorityö on menossa, esim. muutoksia kirjaamiseen ja vastuun kasvaminen, mikäli kuraattorit valjastetaan mukaan terapiatakuuseen tms.

Työtä kuormittaa hyvinvointialueiden säästö- ja tehostamistoimet.

Työnkuvan mahdollinen muuttuminen ennalta ehkäisevästä, ohjaavasta ja tukevasta hoidolliseen ja sosiaalihuollon työn tekemiseen (terapiatakuu, sosiaalihuollon palvelutarpeen arvioinnit)

Toisena haasteena työympäristössä olivat epäselvyydet työssä. Vastauksista ilmeni, että kuraattorien rooleja ja tehtäviä ei aina koettu selkeästi määritellyiksi, mikä aiheutti epävarmuutta. Erityisesti opettajien ja sosiaalihuollon työntekijöiden roolien nähtiin olevan osin epäselviä ja joissain tapauksissa myös päällekkäisiä. Tämä johti tilanteisiin, joissa kuraattorit kokivat ottavansa vastuuta tehtävistä, jotka eivät heidän mielestään kuuluneet heidän rooliinsa, mikä lisäsi työkuormitusta.

Epäselvyyksiä esiintyi myös toimintatavoissa ja -malleissa, erityisesti yhteistyön osalta muiden ammattiryhmien kanssa. Näiden epäselvyyksien vuoksi kuraattorit kokivat toisinaan tekevänsä työtä, joka ei kuulunut heidän asiantuntemusalueeseensa. Tässä yhteydessä

työtehtävien jakaminen ja yhteistyön sujuvuus muiden kanssa eivät aina vastanneet odotuksia, mikä koettiin kuormittavaksi.

Kolmas työympäristöön liittyvä haaste oli resurssien puute. Yksi vastaajista toi esiin psykologipalveluiden vähäisyyden. Näissä tapauksissa kuraattori kuvasi ottavansa vastuulleen tehtäviä, jotka normaalisti kuuluisivat psykologeille, mikä lisäsi hänen työkuormaansa. Kuraattori kertoi ajatuksistaan tähän liittyen seuraavasti:

Työtä kuormittaa myös tiettyjen palveluiden puute, pahimpana psykologipalveluiden puute. Tämä johtaa siihen, että kuraattoripalvelut ja psykiatrisen sairaanhoitajan palvelut kuormittuvat sellaisista lapsista ja nuorista, jotka tarvitsisivat psykologin palveluita.

Myös joidenkin työvälineiden, kuten Wilma-järjestelmän käyttöoikeuksien puute, mainittiin haasteena. Kuraattorit kokivat tarvitsevansa käyttöoikeuksia opiskelijatietojen seuraamiseen ja asiantuntijoiden kanssa kommunikointiin.

5.1.2 Työtehtävien sisältöön ja aikapaineisiin liittyvät haasteet

Vastausten perusteella oppilastyössä koettiin monenlaisia haasteita, erityisesti huonovointisten opiskelijoiden tukemisen osalta, jonka koettiin vaativan erityishuomiota. Lisäksi oppilastyön luonne ja toimintatavat vaihtelivat koulujen välillä, ja alueelliset erityispiirteet koettiin vaikuttavan työn sujumiseen. Joillakin alueilla vanhemmat saattoivat odottaa kuraattorin olevan mukana ratkaisemassa myös vapaa-ajalla ilmeneviä tilanteita, kuten kiusaamistilanteita, jotka kuuluvat pääasiassa huoltajien vastuulle. Vastausten mukaan osa vanhemmista odotti kuraattoreilta jopa terveydenhuollollisia arvioita ja toimia tilanteissa, joissa kyse oli käyttäytymisen haasteista, kuten tarkkaamattomuudesta. Yksi kuraattoreista kuvasi tilannetta näin:

Jokaisessa koulussa on omat alueelliset erityispiirteensä ja itselläni on haasteena vaativat vanhemmat, sekä toisinaan vastuuta välttelevät opettajat. Vanhemmat toivovat kouluilta puuttumista esim. vapaa-ajan kiusaamistilanteisiin, jotka ovat tietenkin vanhempien tehtävä. Vanhemmat herkästi "medikalisoivat" täysin normaaleja kasvuun ja kehitykseen kuuluvia käyttäytymistilanteita, esim. tarkkaavuuden häiriön epäilyt ovat yleisiä.

Yhteistyö opettajien kanssa nähtiin ajoittain haastavana. Erityisesti tilanteet, joissa opettajat eivät tehneet lastensuojeluilmoituksia, tulivat esille kuormitustekijöinä. Joissain tapauksissa myös vastuuta siirtyi kuraattoreille tilanteista, kuten luokahuoneessa tai välitunneilla tapahtuneista tapahtumista, joiden ei katsottu kuuluvan kuraattorin rooliin. Tämän perusteella yhteistyö opettajien ja muiden ammattiryhmien kanssa ei aina vastannut odotuksia, mikä nähtiin lisäävän kuraattorien työtaakkaa. Kuraattori kertoi seuraavasti:

Opettajat saattavat sysätä luokassa tai välitunneilla tapahtuneita tilanteita opiskeluhoollon hoidettaviksi ja jotkut eivät halua tehdä lastensuojeluilmoituksia.

Vastausten mukaan aikapaineet ja kiire olivat kuormitustekijöitä kuraattoreille. Kuraattorit kuvasivat työskentelyä jatkuvien aikarajoitteiden puitteissa, mikä heidän mukaansa vaikutti työhön. Työ koettiin hektiseksi, ja lainsäädännön asettamat aikarajat nähtiin paineen lähteenä. Suurten työmäärien ja tiukkojen aikarajojen vuoksi vastaajat kokivat, ettei heillä ollut aina mahdollisuutta syventyä yksittäisiin asiakastilanteisiin, mikä vaikutti työn laatuun.

Aikapaineet heijastuivat myös päivittäisiin tehtäviin. Vastauksista ilmeni, että päivittäisten töiden ohella ruokataukojen pitäminen koettiin haasteelliseksi kiireisten päivien vuoksi. Lisäksi aikapaineiden koettiin korostuvan siinä, että yhteisöllinen työ ja yksilöllinen asiakastyö kilpailivat ajasta keskenään. Kuraattorit kuvasivat yhteisöllisen työn tärkeäksi, mutta kiireelliset asiakastilanteet ja yksilölliset tapaamiset vievät aikaa yhteisön hyvinvointia edistävilta toimilta, mikä lisäsi työn hallinnan haastavuutta. Tämä ristiriita yksilöllisen ja yhteisöllisen työn välillä näkyi kuraattorien vastauksissa, joissa korostettiin yhteisöllisen työn merkitystä, mutta myös sen jäämistä yksilöllisten tapaamisten varjoon:

Myös yhteisöllinen työ on tärkeää, mutta yksilöllinen työ ja sen sisältämät palvelutoiveet menevät yhteisöllisen työn edelle.

Myös yhteisöllinen työ kärsii, kun päivät täyttyvät yksilötapaamisista.

5.1.3 Työhyvinvointiin ja palautumiseen liittyvät haasteet

Vastausten mukaan työstä palautuminen koettiin haasteeksi. Vastauksissa ilmeni, ettei työajan ulkopuolella pystynyt aina irrottautua työstä ja palautua kunnolla. Työt ajatuksellisesti "pyörivät" mielessä myös vapaa-ajalla, kuten viikonloppuisin tai lomilla, mikä heikensi mahdollisuuksia palautumiseen. Myös työn ja vapaa-ajan rajat koettiin epäselviksi.

Vastauksista kävi ilmi, että työtilanteiden ja asiakastapaamisten käsittely vaikeutti irrottautumista työstä ja palautumista. Henkilökohtaisen elämän, kuten perhesuhteiden ja arjen, koettiin vaikuttavan työhyvinvointiin joko kuormittavina tai tukevinä tekijöinä riippuen omasta arjen tilanteesta.

Työhyvinvointia heikensi yksittäisen vastauksen mukaan myös henkilöstöetuuksien, kuten Smartum- ja ravintoetujen, poistuminen. Näiden etujen nähtiin voivan tukea työhyvinvointia ja palautumista, ja niiden poistuminen koettiin merkittäväksi puutteeksi työhyvinvoinnin ylläpidossa.

Yksittäisenä vastauksena ilmeni, että työyhteisön ajoittain huono ilmapiiri ja yhteisöllisyyden puute kuormittavat työhyvinvointia. Yksinäisyyden ja eristäytymisen kokemukset korostuivat erityisesti, koska kuraattorit työskentelevät usein itsenäisesti muiden ammattilaisten rinnalla. Vastauksissa mainittiin myös, että työskentely eri organisaatioissa kuin opettajat, lisää yksinäisyyden ja erillisyyden tunteita. Kuraattorin vastaus aiheeseen liittyen:

Työyhteisössä eri organisaatioon kuuluminen (Varhan oppilashuolto - Turun kaupungin opetushenkilöstö)

Osa vastaajista nosti esiin, kuinka epäselvät roolit ja työnkuvat kuormittavat työhyvinvointia kuraattorien ja muiden ammattilaisten välisessä yhteistyössä. Oppilashuollon ja opetushenkilöstön välillä koettiin olevan eroja vastuujakojen ja yhteistyön sujuvuuden osalta. Kuraattorit kokivat, että heidän roolinsa ei aina ollut täysin selkeä, mikä vaikeutti yhteistyötä ja lisäsi kuormitusta.

5.2 Koulukuraattorien työhyvinvointia vahvistavat tekijät

Tässä luvussa käsitellään koulukuraattorien työhyvinvointia vahvistavia tekijöitä. Kyselyn vastaukset jaotimme seuraaviin teemoihin: työaikojen joustavuus, työyhteisö ja kollegiaalinen tuki, hyvä esihenkilötyö, koulutuspäivät, hyvinvoinnin tukeminen ja palautuminen työstä, työnohjaus ja selkeä työnkuva ja fyysinen työympäristö. Nämä teemat on jaoteltu työhyvinvointia vahvistavien tekijöiden kannalta kolmeen pääryhmään, jotka ovat työyhteisön ja esihenkilön tarjoama tuki, työn joustavuus ja työnkuvan selkeys sekä hyvinvoinnin tukeminen ja työympäristön merkitys. Seuraavissa alaluvuissa käsittelemme työhyvinvointia vahvistavia tekijöitä kuraattorityössä näiden kolmen kyselystä nousseen pääryhmän kautta.

5.2.1 Työyhteisön ja esihenkilön tarjoama tuki

Kyselystä saadusta aineistossa merkittävimmäksi työhyvinvointia edistäväksi tekijäksi nousi työyhteisön ja kollegoiden antama tuki sekä hyvä esihenkilötyö. Kyselyyn vastanneet kuraattorit korostivat arvostavansa kollegiaalista tukea sekä toimivaa monialaista yhteistyötä. Toimiva ja tukea tarjoava työyhteisö sekä hyvä esihenkilötyö ovat työhyvinvoinnin kulmakiviä kuraattorityössä ja jokainen kyselyyn vastannut kuraattori mainitseekin toimivan yhteistyön tai hyvien kollegojen vahvistavan työhyvinvointiaan.

Kollegiaalinen tuki muun muassa auttaa vähentämään työssä koettua kuormitusta sekä lisää yhteisöllisyyttä, mikä on erityisen tärkeää usein itsenäistä työtä tekeville koulukuraattoreille. Se tarjoaa myös mahdollisuuden jakaa ajatuksiaan ja keskustella haastavista asiakastilanteista yhdessä muiden ammattilaisten kanssa. Monialainen yhteistyö on myös yksi tärkeä työyhteisön tarjoaman tuen osa-alue. Kuraattorit tekevät päivittäin yhteistyötä oppilashuollon monialaisen tiimin ammattilaisten kanssa, joita ovat esimerkiksi terveydenhoitajat ja koulupsykologit. Kuraattorit kertoivat seuraavasti:

Työhyvinvointiani vahvistaa toimiva ja välittävä työyhteisö niin kouluissa, kuin kuraattoriyksikössä. Myös lähiesihenkilön tuki on erittäin merkittävää ja koen, että esihenkilöni lisää työhyvinvointiani.

Hyvä työyhteisö koulussa ja kuraattoreiden kesken. Hyvä esihenkilö, joka tukee haastavissakin tilanteissa.

Opiskeluhuollossa on samanhenkisiä ammattilaisia, joiden kanssa voi välillä puhua muistakin asioista, kuin työasioista. Pystymme yhdessä keskustelemaan kiperistä keisseistä sekä jakamaan työtaakkaa sovitusti.

Kaikilta voi aina tarvittaessa kysyä apua ja tukea.

Lauseista välitty työyhteisön yhteistyön toimivuuden lisäksi myös henkinen tuki, jota kuraattorit saavat välittävästä ilmapiiristä kollegoiden kesken. Toimivat yhteistyökäytänteet oppilashuollon toimijoiden kanssa parantavat kuraattoreiden työhyvinvointia sekä työssä jaksamista.

Työyhteisön tarjoaman tuen lisäksi kuraattoreiden vastauksissa esille nousee esihenkilötyön merkittävä rooli työhyvinvointiin. Lähes kaikki vastanneista kuraattoreista mainitsevat hyvän

esihenkilötyön vahvistavan heidän työhyvinvointiaan. Esihenkilön tarjoama tuki, luottamus työntekijän ammattitaitoon sekä hyvä ja selkeä johtaminen auttaa kuraattoreita jaksamaan henkisesti kuormittavassa työssä. Kuraattorien kohdatessa työssään usein vaativia lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyviä asiakastilanteita, nousee esihenkilön antama tuki erityisen tärkeäksi. Tuen kokemus vahvistaa kuraattorien ammatillista itsevarmuutta ja työhyvinvointia.

5.2.2 Työn joustavuus ja työnkuvan selkeys

Aineistossa toiseksi merkittäväksi tekijäryhmäksi nousi työn joustavuus sekä työnkuvan selkeys. Joustavuus näyttäytyy etenkin työn itsenäisyydessä, etätyömahdollisuuksissa sekä aikataulutuksen vapauksissa. Kyselyn tuloksissa tulee ilmi kuraattoreiden arvostus mahdollisuuteen täyttää itse kalenterinsa ja suunnitella omaa työpäiväänsä. Joustavuus ei ainoastaan paranna työhyvinvointia, vaan edistää myös kokonaisvaltaista hyvinvointia työntekijän voidessa sovittaa yhteen omia henkilökohtaisia toiveita sekä työn vaatimuksia itselleen sopivalla tavalla. Yksi koulukuraattoreista mainitsee yhdeksi työhyvinvointiaan vahvistavaksi tekijäksi itsenäisyyden työnteossa:

Työn itsenäisyys, esim. että saa täyttää itse kalenterinsa.

Merkittävä työaikojen joustavuuteen liittyvä tekijä on mahdollisuus etätyöhön. Etätyöt tarjoavat joustavuutta työympäristön valintaan ja mahdollistavat työn ja yksityiselämän sujuvamman yhteensovittamisen. Etätyömahdollisuus parantaa myös työntekijän kokonaisvaltaista hyvinvointia vähentämällä työmatkoihin liittyvää kuormitusta, ja työmatkaan kulutettu aika vapautuu kuraattorin vapaa-ajaksi. Myös koulujen loma-aikojen mukauttaminen kuraattorien lomakausiksi mainittiin työhyvinvointia vahvistavaksi tekijäksi. Loma- ja vapaapäivien joustot antavat kuraattoreille mahdollisuuden työstä palautumisen edistämiseen, mikä on erityisen tärkeää henkisesti kuormittavassa työssä. Kuraattori mainitsee työhyvinvointiaan vahvistavaksi tekijäksi:

Joustavat loma-ajat, mahdollisuus pitää talkoovapaita ja pitkiä lomia koulujen loma-aikojen puitteissa.

Kuraattorit korostavat työnkuvan selkeyden ja työnohjauksen merkitystä työssä jaksamisen näkökulmasta. Selkeä työnkuva auttaa kuraattoreita ymmärtämään ja rajaamaan omat vastualueensa työskenneltäessä yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Työnkuvan selkeys selkeyttää omaa ammatillista roolia ja vähentää työhön liittyvää epävarmuutta. Ryhmätyönohjaus tarjoaa mahdollisuuden kokoontua kollegoiden kanssa keskustelemaan

luottamuksellisesti erilaisista työssä kohdatuista tilanteista. Työnohjauksen kautta kuraattorit saavat vertaistukea toisiltaan, mikä edistää jaksamista ja vähentää yksinäisyyden tunnetta muuten itsenäisessä työssä. Kuraattori kertoo työnohjauksesta seuraavasti:

Työnohjauksessa pääsemme keskustelemaan luottamuksella erilaisista tilanteista ja saamaan vertaistukea toisiltamme. Se on erittäin tärkeää työssäjaksamisen kannalta.

5.2.3 Hyvinvoinnin tukeminen ja työympäristön merkitys

Työhyvinvoinnin tukemisen näkökulmasta kyselyn vastauksissa nousee useita tekijöitä, jotka vaikuttavat positiivisesti työssä jaksamiseen sekä hyvinvointiin. Yksi hyvinvointia tukeva tekijä on oman arjen tasapaino työn ulkopuolella. Yksi kyselyyn vastanneista kuraattoreista kiteyttääkin ilmiön seuraavasti:

Oma arki työn ulkopuolella heijastuu sekä vahvistavana että kuormittavana tekijänä, riippuen millaista arki työn ulkopuolella on.

Työn ja muun elämän yhteensovittaminen ja tasapainon löytäminen niiden välille auttaa vahvistamaan hyvinvointia ja vähentämään työstä aiheutuvaa kuormitusta. Oman arjen tasapainon lisäksi erilaiset työhyvinvointia tukevat tapahtumat mainittiin hyvinvointia tukeviksi tekijöiksi. Yksi kuraattoreista kertookin, että musiikista kiinnostuneiden kollegoiden kanssa on perustettu kuraattoriyksikön yhteinen kuoro. Tämän kaltainen mielekäs yhteisöllinen toiminta lisää yhteishenkeä ja tehostaa työstä palautumista. Vaikka vastauksissa ilmeni työsuhde-etujen, kuten liikunta- ja kulttuurietujen väheneminen, mainittiin niiden olemassaolo myös hyvinvointia lisääväksi tekijäksi. Kuraattori kertoo seuraavasti:

Erilaiset tyhy-tapahtumat, kuten myös kuorotoiminta lisää omaa työhyvinvointiani, mutta sen lisäksi vapaa-ajalla tapahtuva työstä irrottautuminen on tärkeää. Omaa työhyvinvointiani on lisännyt se, että olen löytänyt tasapainon työn ja muun arjen välille ja minulla on mielekäs elämä myös työn ulkopuolella.

Työhyvinvointia vahvistavaksi tekijäksi mainittiin myös fyysinen työympäristö. Hyvä työtila sekä laadukas fyysinen työympäristö edistää työssä jaksamista, parantavaa työtehokkuutta ja vahvistaa henkistä hyvinvointia. Hyvän fyysisen työympäristön kriteereihin kuuluu myös kuraattorityöhön tarvittavien asianmukaisten työvälineiden hyvä saatavuus. Kuraattorityön

kannalta keskeiseksi piirteeksi hyvälle työtilalle kerrottiin sen sijainti muiden oppilashuoltotiimin jäsenten työtilojen läheisyydessä. Tämä helpottaa yhteistyötä, lisää yhteenkuuluvuuden tunnetta sekä helpottaa matalan kynnyksen päivittäistä vuorovaikutusta. Kuraattori kertoo seuraavasti:

Työhuoneemme ovat lähekkäin, joten työtä tulee aidosti tehtyä yhdessä.

5.3 Esiopetuksen kuraattorien työhyvinvointia kuormittavat tekijät

Tässä luvussa tarkastellaan esiopetuksen kuraattorien työhyvinvointia kuormittavia tekijöitä. Vastaukset on jaoteltu seuraaviin teemoihin: työajan hallinta ja kiire, työympäristön puutteet, työn yksinäisyys, toimivan yhteistyön haasteet ja resurssivaje, haastavat asiakastapaukset sekä jatkuvat muutokset. Näitä teemoja tarkastellaan kolmen pääryhmän kautta, jotka jäsentävät tuloksia ja tuovat esiin, kuinka eri tekijät ovat yhteydessä toisiinsa ja vaikuttavat työhyvinvointiin. Tulosten pääryhmät ovat seuraavat: työympäristö ja resurssit, työn luonne ja sosiaalinen tuki sekä organisaation muutokset ja epävarmuustekijät.

5.3.1 Työympäristö ja resurssit

Esiopetuksen kuraattoreiden vastauksista ilmeni, että työympäristöön ja resursseihin liittyvät haasteet kuormittavat työhyvinvointia. Kiire ja tiukat aikataulut rajoittavat mahdollisuuksia suunnitella ja kirjata tehtyjä toimenpiteitä tai reagoida yllättäviin tilanteisiin. Kiireellisyyden vuoksi ajanhallintaan liittyvät tarpeet eivät vastaa työn vaatimuksia, mikä ilmenee työajan riittämättömyytenä keskeisten tehtävien suorittamisessa. Yksi esiopetuksen kuraattoreista kuvasi asiaa seuraavasti:

Kiire ja ylitsepursuava kalenteri, jossa ei ole aikaa suunnittelulle ja kirjaamiselle tai yllättäville tilanteille.

Kaikki kyselyyn vastanneista esiopetuksen kuraattoreista nostivat vastauksissaan esiin työtiloihin liittyvät haasteet. Vastauksista ilmeni, että toimivat työtilat eivät ole aina kunnossa, mikä vaikeuttaa tehtävien suorittamista. Työtilojen puute koettiin kuormittavana tekijänä. Lisäksi vastauksista kävi ilmi, että esiopetuksen kuraattorit kokevat työtiloissa esiintyvät sisäilmaongelmat kuormitustekijäksi. Näiden ongelmien koettiin heikentävän työympäristön toimivuutta ja sopivuutta työtä varten. Yksi esiopetuksen kuraattoreista kertoi asiasta seuraavasti:

Tällä hetkellä esiopetuksen puolella työtilassamme on sisäilmaongelmia, sekä muita haasteita koskien työtilaa. Hyvä, toimiva työtila siis puuttuu.

5.3.2 Työn luonne ja sosiaalinen tuki

Esiopetuksen kuraattoreiden vastauksista ilmeni, että työn luonteeseen ja sosiaalisen tuen saamiseen liittyvät tekijät vaikuttavat työhyvinvointiin. Yksinäisyys työssä nousi esiin vastauksissa. Kuraattorit kuvasivat työskentelevänsä usein itsenäisesti, ja työtilojen vähentyminen on vähentänyt mahdollisuuksia yhteistyöhön ja tiimityöskentelyyn. Vastausten perusteella yksinäisyys näyttäytyy erityisesti tilanteissa, joissa kuraattori vastaa yksin asiakastapauksista. Yksittäisenä vastauksena esiopetuksen kuraattori nosti esiin myös haastavat asiakastapaukset, jotka kuormittavat työhyvinvointia. Kuraattori korosti, että työskentely yksin näiden tilanteiden kanssa lisää kuormitusta, mikä heikentää työhyvinvointia. Yksinäisyyttä kuvattiin seuraavasti:

Työtilan takia esiopetuksen tiimit ovat vähentyneet, jolloin työ on ollut entistä enemmän itsenäistä/yksinäistä.

Haastavat oppilaskeissit. Tämän myötä myös se, kuinka yksin välillä näissä keisseissä on mukana.

Toimivan yhteistyön haasteet mainittiin myös kuormitustekijöinä. Vastaajat kertoivat, että oppilashuollon tiimin toiminta ei aina vastaa tarpeita, ja resurssivaje, kuten psykologin harvat käynnit tai psykologin puuttuminen kokonaan tietyissä yksiköissä, koettiin haasteelliseksi. Lisäksi sosiaalitoimen yhteistyön vähäisyys nousi esiin: vastaajat toivat esiin, että sosiaalitoimen kanssa tehtävää yhteistyötä tapahtuu rajallisesti. Nämä tekijät heijastavat yhteistyön toteutumisen haasteita, joita kuraattorit kohtaavat työssään. Kuraattorit kuvasivat tilannetta näin:

Oppilashuollon tiimi ei aina toimi, resurssivajeen tai muun syyn takia, esim. psykologi koululla liian harvoin. Esiopetuksessa kaikissa yksiköissä ei ole ollut psykologia.

Sosiaalitoimen yhteistyö, jota ei hirveästi tapahdu.

5.3.3 Organisaation muutokset ja epävarmuustekijät

Vastaajien mukaan organisaatiossa tapahtuvat muutokset ja niistä johtuvat epävarmuustekijät kuormittavat esiopetuksen kuraattoreiden työhyvinvointia. Jatkuvat muutokset organisaatiossa nousivat esiin vastauksissa kuormitusta lisäävinä tekijöinä. Vastaajat mainitsivat muutoksia, joihin he eivät itse voi vaikuttaa, ja kuvasivat tämän vaikuttavan työssä jaksamiseen.

Yksittäisen vastauksen perusteella yksi kuraattoreista koki, että organisaatiomuutokset ovat johtaneet luottamuksen heikkenemiseen organisaatiota kohtaan. Erityisesti hyvinvointialueen säästötoimenpiteet ja uudistukset mainittiin tekijöinä, jotka aiheuttavat epävarmuutta. Lisäksi Kanta-palveluihin siirtyminen koettiin erillisenä muutoksena, joka vaikutti työympäristön vakauteen ja herätti epävarmuutta työtehtävissä. Kuraattorit kertoivat seuraavasti:

Organisaatiossa tapahtuvat jatkuvat muutokset ja organisaatioon kohdistuva luottamuksen puute.

Muutokset, johon ei voi itse vaikuttaa.

Hyvinvointialueen säästötoimenpiteet ja uudistukset. Kanta-palveluihin siirtyminen.

5.4 Esiopetuksen kuraattorien työhyvinvointia vahvistavat tekijät

Tässä luvussa tarkastellaan esiopetuksen kuraattorien työhyvinvointia vahvistavia tekijöitä. Jaimme kyselyn vastaukset seuraaviin teemoihin: työyhteisö ja kollegiaalinen tuki, esihenkilön tuki, hyvä työympäristö, työn joustavuus, tyhy-toiminta ja koulutusmahdollisuudet. Nämä teemat olemme jaotelleet kahteen pääryhmään, jotka ovat yhteisöllisyys ja esihenkilön tuki sekä työn joustavuus ja hyvinvointia tukevat käytännöt.

5.4.1 Yhteisöllisyys ja esihenkilön tuki

Kyselyyn vastanneiden esiopetuksen kuraattoreiden vastauksessa keskiöön nousi yhteisöllisyys ja tuki, joka saadaan toimivalta työyhteisöltä ja kollegiaalisesta yhteistyöstä. Esiopetuksen kuraattorit kertovat, että kollegiaalinen tuki ja hyvä kuraattoritimi tarjoaa heille säännöllistä yhteydenpitoa ja tukea arjen haasteisiin. Toimiva yhteistyö monialaisen

oppilashuoltoryhmän kanssa, johon kuuluvat esiopetuksen kuraattorin lisäksi neuvola, terveydenhoitaja ja psykologi, helpottaa arjen kuormitusta ja edistää työssä jaksamista.

Myös esihenkilön tarjoama tuki nostettiin työhyvinvointia vahvistavaksi tekijäksi esiopetuksen kuraattorien keskuudessa. Esihenkilön tuki korostui etenkin silloin, kun hän oli helposti tavoitettavissa ja ymmärsi esiopetuksen kuraattorien arkea oman työkokemuksensa ansiosta. Esiopetuksen kuraattorit kuvaavat esihenkilöä ja kollegiaalista tukea seuraavasti:

Hyvä esihenkilö, joka on aina tavoitettavissa ja joka myös itse on toiminut koulukuraattorina ja on perillä kenttätöskentelystä.

Yhdessä kollegiaalinen tuki ja hyvä esihenkilötyö muodostavat yhteisöllisen työilmapiirin, joka itsessään parantaa jo työhyvinvointia.

Hyvä tiimi (kuraattorit), jonka kanssa tapaamme säännöllisesti, pidetään yhteyttä ja pallorellaan ajatuksia.

5.4.2 Työn joustavuus ja hyvinvointia tukevat käytännöt

Työhyvinvointia vahvistavissa tekijöissä toinen merkittävä esille noussut teema oli työn joustavuuteen ja työhyvinvointia tukevaan toimintaan liittyvät tekijät. Työn hallinta ja joustavuus esiopetuksen kuraattorin työssä ilmenee mahdollisuutena aikatauluttaa omia työtehtäviään. Mahdollisuus osittaiseen etätööhön lisää myös vapautta sekä itsenäisyyttä. Nämä työn joustavuuteen liittyvät tekijät helpottavat tasapainon löytämistä työn ja vapaa-ajan välille. Työn joustavuuteen liittyen esiopetuksen kuraattorit nostavat tärkeinä työhyvinvointiin vaikuttavina tekijöinä esille seuraavat asiat:

Mahdollisuus itse vaikuttaa omaan työhön ja työkalenteriin/aikataulutukseen, mahdollisuus taukoihin tapaamisten ja palaverien välillä.

Mahdollisuus osittaiseen etätööhön.

Liukuma ja työnjoustavuus. Suunnittelen itse, milloin työpäiväni alkaa ja päättyy. Myös oppilastapaamiset, kokoukset yms. saan itse suunnitella kalenteriini, pois lukien ulkopuolelta tulevat pakolliset tapaamiset/tapahtumat.

Työhyvinvointia tukeva tyhy-toiminta, joka voi sisältää muun muassa kävelykokouksia tai kuraattoriitiimin yhteisiä aamupaloja, vahvistaa kyselyaineiston mukaan hyvinvointia tukevaa ilmapiiriä. Näiden käytänteiden kuvattiin edistävän palautumista ja ylläpitävän työmotivaatiota. Myös ajoittaiset koulutuspäivät ja -mahdollisuudet mainittiin hyvinvointia vahvistavaksi tekijäksi.

6 Johtopäätökset

Tutkimuksemme tavoitteena oli selvittää, mitkä tekijät vahvistavat ja mitkä kuormittavat koulukuraattorien ja esiopetuksen kuraattorien työhyvinvointia. Tutkimustuloksemme osoittavat, että työhyvinvointia vahvistavat erityisesti yhteisöllisyys, esihenkilön tuki, työn joustavuus ja selkeä työnkuva. Esihenkilön ja työyhteisön tarjoama tuki näyttäytyy keskeisenä voimavarana, joka edistää kuraattorien jaksamista ja työssä viihtymistä. Tämä tukee myös aiempia tutkimuksia (esim. Kukkonen & Kinni, 2022; Laiho, 2019), joissa korostetaan esihenkilötyön ja yhteisöllisyyden merkitystä.

Lisäksi työn joustavuus mahdollistaa työn sovittamisen muihin elämän osa-alueisiin, mikä parantaa kuraattorien kokonaisvaltaista hyvinvointia. Tämä havainto on erityisen tärkeä sosiaalialan työtehtävissä, joissa työkuorman hallinta ja palautumisen mahdollisuus ovat kriittisiä jaksamisen kannalta (TTK, n.d.-b). Tutkimuksemme tulokset vahvistavat, että työntekijöiden autonomia ja työn joustomahdollisuudet voivat parantaa paitsi hyvinvointia myös työn mielekkyyttä.

Toisaalta kuormitustekijät, kuten epäselvät roolit, resurssien riittämättömyys ja työtehtävien runsas määrä, muodostavat suurimman haasteen kuraattorien työhyvinvoinnille. Roolien epäselvyys nousi erityisen merkittäväksi kuormittavaksi tekijäksi, mikä on linjassa Vierimaan ja Nousiaisen (2020) sekä Kukkonen ja Kinnin (2022) tutkimusten kanssa. Tämä korostaa selkeän työnjaon merkitystä kuraattorien työssä, jossa toimenkuvien epäselvyys voi johtaa ylimääräiseen stressiin ja työkuorman kasautumiseen. Myös kiire ja työtilojen puutteet tulivat tutkimuksessamme esille kuormittavina tekijöinä. Niihin liittyviä haasteita on havaittu myös aiemmissa tutkimuksissa (esim. Laiho, 2019; Kaasalainen, 2021), mikä osoittaa, että resurssien riittämättömyys on ongelma kuraattorien työssä. Nämä tekijät eivät ainoastaan vaikeuta työtehtävien suorittamista, vaan ne voivat myös heikentää työssä viihtymistä ja työmotivaatiota.

Esiopetuksen kuraattoreilla työhyvinvointiin vaikuttavat erityisesti yhteisöllisyyden puute ja resurssien niukkuus. Näiden tekijöiden vaikutus korostuu erityisesti silloin, kun kuraattorit työskentelevät erillään muusta työyhteisöstä. Heidän kokemuksensa eroavat paikoin koulukuraattorien tilanteesta, sillä moniammatillinen yhteistyö ja esihenkilön tuki näyttäytyvät heille erityisen tärkeitä. Tämä korostaa tarvetta kehittää työn rakenteita ja tukimekanismeja, jotta myös esiopetuksen kuraattorien hyvinvointi ja työn mielekkyys saadaan varmistettua. Organisaatiomuutokset ja niiden mukanaan tuoma epävarmuus vaikeuttavat erityisesti esiopetuksen kuraattorien työssäjaksamista, kuten aiemmassa tutkimuksessa (Kittilä, 2019) on havaittu.

Johtopäätöksenä voidaan esittää, että koulukuraattorien ja esiopetuksen kuraattorien työhyvinvoinnin parantaminen edellyttää kokonaisvaltaista ja pitkäjänteistä panostusta työn rakenteisiin, esihenkilötyöhön ja yhteisöllisyyteen. Työnkuvien selkeyttäminen ja resurssien vahvistaminen ovat konkreettisia keinoja, joilla voidaan vähentää työhyvinvointia heikentäviä tekijöitä. Lisäksi olisi hyödyllistä kehittää käytänteitä, joilla varmistetaan, että organisaatiomuutokset toteutetaan kuraattorien työn erityispiirteet huomioiden. Työhyvinvointia tukevien käytäntöjen vahvistaminen voisi edistää sekä työntekijöiden jaksamista että heidän mahdollisuuksiaan tarjota laadukasta tukea lapsille, nuorille ja perheille.

Yksi keskeisin hyvinvointia vahvistava tekijä oli yhteisöllisyys ja esihenkilön tuki. Näin ollen yhteisöllisyyden vahvistamiseen ja ylläpitämiseen olisi erityisen tärkeää kiinnittää huomiota ja moniammatillisen yhteistyön mahdollisuuksia tulisi lisätä, jotta kuraattoreilla olisi enemmän tilaisuuksia jakaa kokemuksiaan ja keskustella kollegoidensa kanssa. Tämä voisi vähentää yksinäisyyden kokemusta ja lisätä työn mielekkyyttä.

Jatkotutkimuksia tarvittaisiin erityisesti konkreettisten, toimiviksi todettujen työhyvinvoinnin edistämiskeinojen kartoittamiseen, erityisesti esiopetuksen kuraattorien näkökulmasta. Lisäksi olisi hyödyllistä selvittää, miten moniammatillista yhteistyötä voitaisiin tukea entistä tehokkaammin ja miten kuraattoreiden itsenäistä työskentelyä voitaisiin tasapainottaa lisäämällä vertaistukea ja kollegiaalista yhteistyötä.

7 Pohdinta

Henkilökohtainen kiinnostuksemme ja arvostuksemme kuraattoreiden tekemää työtä kohtaan inspiroivat tutkimaan juuri kuraattorien työtä. Päädyimme rajaukseen, jossa keskityimme

kuraattorien työhyvinvointiin, sillä työn luonne on usein henkisesti kuormittava. Halusimme lisäksi laajentaa tarkastelua perinteisesti tunnetummasta koulukuraattorityöstä myös esiopetuksen kuraattoreihin, joiden rooli varhaiskasvatusikäisten lasten tukemisessa on merkittävä, erityisesti sosiaalisten taitojen ja kouluvalmiuksien vahvistamisessa.

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukeminen edellyttää, että myös ammattilaiset voivat hyvin. Kuraattoreiden työhyvinvointi on ensiarvoisen tärkeää, sillä se vaikuttaa suoraan paitsi työntekijöiden jaksamiseen, myös lasten hyvinvointiin, varhaiskasvatus- ja kouluympäristöjen toimivuuteen sekä perheiden hyvinvointiin. Uskomme, että panostus kuraattoreiden ja muiden lasten ja nuorten hyvinvointia tukevien ammattilaisten työhyvinvointiin on investointi lasten ja perheiden parempaan tulevaisuuteen.

Koulukuraattorien ja esiopetuksen kuraattorien työ on tärkeä osa lasten ja nuorten hyvinvointia tukevaa monialaista oppilashuoltoa. Heidän työnsä keskittyy ennaltaehkäisevään psykososiaalisen tuen tarjoamiseen ja arjen haasteiden ratkaisemiseen oppilaiden kanssa. Kuraattorit tarjoavat tukea oppilaille ja heidän perheilleen matalalla kynnyksellä, mikä tekee heidän työstään äärimmäisen tärkeää. Sen merkitys ulottuu yksilöllisestä tuesta koko koulu yhteisön hyvinvointiin. Ennaltaehkäisevän työn vaikutukset näkyvät pidemmällä aikavälillä lasten hyvinvoinnissa. Varhaisen puuttumisen malli vähentää haasteiden vaikutuksia lapsen myöhemmässä elämässä ja koulutaipaleella. Esiopetuksen kuraattoreiden tekemä työ kouluissa ja varhaiskasvatusyksiköissä on keskeinen osa varhaista tukea ja mahdollistaa sen toteutumisen.

Tuloksista ilmeni toimivien työtilojen puutteen olevan yksi merkittävimmistä esiopetuksen kuraattorien työhyvinvointia kuormittavista tekijöistä. Jokainen ammattilainen mielestämme ansaitsee saada tehdä työtä toimivassa ja turvallisessa työtilassa. Työtilan tulisi olla miellyttävä varsinkin oppilaan näkökulmasta, jotta kuraattoripalveluiden käyttö matalalla kynnyksellä toteutuisi. Jos työtilaksi kuraattorille määritellään esimerkiksi varastotila, on ammattimaisen, lämpimän ja turvallisen ilmapiirin luominen todella vaikeaa. Kyselyn tuloksissakin mainitut sisäilmaongelmat ovat hyvin yleinen ongelma Suomen kouluissa, ja niiden vaikutukset niin lasten kuin aikuistenkin hyvinvointiin ovat merkittäviä. Vaikka asia on äärimmäisen vaikea korjata nykyisessä valtion taloustilanteessa, ei mielestämme kenenkään tulisi kärsiä huonosta sisäilmasta.

Opinnäytetyömme tulokset osoittavat, että kuraattorien työhyvinvointiin vaikuttavat merkittävästi työyhteisön ja esihenkilön tuki, työn joustavuus, selkeä työnkuva sekä hyvinvoinnin tukemiseen liittyvät käytännöt. Toisaalta rakenteelliset haasteet

työympäristössä, resurssien niukkuus, organisaatiomuutokset ja työn vaatimukset kuormittavat kuraattorien hyvinvointia. Tulokset vastaavat tutkimuskysymyksiin ja tavoitteisiin osoittamalla selkeästi, mitkä tekijät vahvistavat ja mitkä kuormittavat kuraattorien työhyvinvointia.

Tulokset ovat linjassa aiempien tutkimusten kanssa, joissa esihenkilön ja työyhteisön tuen merkitys on todettu keskeiseksi työhyvinvoinnin tekijäksi. Myös selkeä työnkuva ja riittävät resurssit ovat aiemmissa tutkimuksissa nousseet esiin tärkeinä työhyvinvointia tukevin tekijöinä. Tämän tutkimuksen tulokset täydentävät aiempaa tietoa erityisesti esiopetuksen kuraattorien näkökulmasta, joka on ollut suhteellisen vähän tutkittu aihealue. Käytännön näkökulmasta tulokset tarjoavat tietoa kuraattorien työhyvinvoinnin kehittämiseen. Esihenkilötyön ja resurssien vahvistaminen, työnkuvien selkeyttäminen ja työyhteisön tukeminen ovat konkreettisia toimenpiteitä, joilla kuraattorien hyvinvointia voidaan parantaa ja työelämän laatua kehittää.

Opinnäytetyöprosessin aikana opimme paljon sekä laadullisen tutkimuksen tekemisestä että työhyvinvoinnin käsitteestä sosiaalialalla. Opimme erityisesti teemojen tunnistamisen ja ryhmittelyn merkityksen laadullisessa analyysissä. Prosessi eteni pääosin suunnitelmien mukaisesti, vaikka aineistonkeruuvaiheessa oli haasteita saada riittävä määrä vastauksia. Työn vahvuuksiin kuuluu selkeä ja ajankohtainen aihe sekä perusteellinen analyysi. Tutkimus toi esiin sekä koulukuraattorien että esiopetuksen kuraattorien näkemykset, mikä tekee siitä kattavan ja monipuolisen. Kehittämiskohteena on aineiston rajallisuus, erityisesti esiopetuksen kuraattorien osalta. Laajempi osallistujajoukko olisi voinut tuoda lisää syvyyttä ja varmuutta tuloksiin.

Jatkossa olisi hyödyllistä tutkia tarkemmin esiopetuksen kuraattorien työhyvinvointia, sillä tämä ryhmä on jäänyt tutkimuksissa vähemmälle huomiolle. Lisäksi konkreettisia toimintamalleja kuraattorien työhyvinvoinnin tukemiseksi tulisi kehittää ja testata käytännössä. Olisi myös tarpeen tutkia, miten organisaatiomuutoksia voidaan toteuttaa siten, että ne tukevat henkilöstön hyvinvointia.

Opinnäytetyömme tulokset ovat merkityksellisiä kuraattorien työhyvinvoinnin kehittämisessä. Tulokset voivat toimia pohjana esihenkilöiden koulutukselle ja organisaatioiden kehittämistyölle. Pitkällä aikavälillä tulosten hyödyntäminen voi parantaa kuraattorien työhyvinvointia, vähentää työn kuormittavuutta ja tukea työssä jaksamista, mikä puolestaan vaikuttaa positiivisesti oppilaiden ja perheiden saamiin palveluihin.

Lähteet

- Aaltonen, E. (2.6.2022). Mitä sosiaalinen kestävyys on ja miten sitä voi mitata? *Alusta! Tampereen yliopiston yhteiskuntatieteiden tiedekunnan verkkojulkaisu*.
<https://www.tuni.fi/alustalehti/2022/06/02/mita-sosiaalinen-kestavyys-on-ja-miten-sita-voi-mitata/>
- Günther, K., Hasanen, K. & Juhila, K. (2021). Analyysi ja tulkinta. Teoksessa J. Vuori (toim.), *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/analyysi-ja-tulkinta/>
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (2000). *Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*.
- Hovi, S., Linden, R. & Ukkonen, S. (2017). *Varhaiskasvatuksen kuraattorin työ tutuksi varhaiskasvatuksen henkilöstölle* [opinnäytetyö, Saimaan ammattikorkeakoulu].
<https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2017120519833>
- Hyvärinen, M., Suominen, E. & Vuori, J. (2021). Haastattelut. Teoksessa J. Vuori (toim.), *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/laadullisen-tutkimuksen-aineistot/haastattelut/>
- Iskanius, N. & Parkkinen, L. (2022). *Perehdytysopas Turun kaupungin esiopetuksen kuraattoreille* [opinnäytetyö, Turun ammattikorkeakoulu]
<https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2022120125450>
- Juhila, K. (2021a). Laadullinen tutkimus ja teoria. Teoksessa J. Vuori (toim.), *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/mita-on-laadullinen-tutkimus/laadullinen-tutkimus-ja-teoria/>
- Juhila, K. (2021b). Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteet. Teoksessa J. Vuori (toim.), *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/teemoittelu/>
- Juhila, K. (2021c). Teemoittelu. Teoksessa J. Vuori (toim.), *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/teemoittelu/>
- Kaasalainen, V. (2021). *Koulukuraattorien kokemuksia työhyvinvoinnista sekä työn vaatimus- ja voimavaratekijöistä* [pro gradu -tutkielma, Itä-Suomen yliopisto].
<http://urn.fi/urn:nbn:fi:uef-20211374>

- Kittilä, E. (2019). *Koulukuraattorin työ esi- ja alkuopetuksessa moniammatillisesta näkökulmasta* [pro gradu -tutkielma, Itä-Suomen yliopisto]. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:uef-20190633>
- Kukkonen, J. & Kinni, E. (2022). *Peruskoulussa toimivien kuraattoreiden työhyvinvoinnin edistäminen* [opinnäytetyö, LAB-ammattikorkeakoulu]. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2022112323671>
- Kuula-Luumi, A. (2018). *Turvaa tutkittavan anonymiteetti!* Vastuullinen tiede. <https://vastuullinentiede.fi/fi/jatkokaytto/turvaa-tutkittavan-anonymiteetti>
- Laiho, M. (2019). *"Kyllähän se, että me itse voidaan hyvin on aivan ensiarvoisen tärkeää" – Lapin alueen koulukuraattorien näkemyksiä työstään* [opinnäytetyö, Lapin ammattikorkeakoulu]. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201905159936>
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2000/20000812>
- Lastensuojelulaki 417/2007. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>
- Mäkinen, K. & Niinivirta, K. (2018). *Kuraattorin toimenkuva esiopetuksessa. Esiopetuksen kuraattoripalveluiden malli Turun kaupungille* [opinnäytetyö, Turun ammattikorkeakoulu]. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2018102116147>
- OPH. (n.d.). *Oppimisen ja koulunkäynnin tuki ja opiskeluhoolto*. Opetushallitus. Haettu 1.10.2024 osoitteesta <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/oppimisen-ja-koulunkaynnin-tuki-ja-opiskeluhoolto>
- OPH. (2014). *Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet*. Opetushallitus. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/esiopetuksen-opetussuunnitelmien-perusteet>
- OPH. (22.10.2020). *Koulun tehtäviin kuuluu edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta – lakisääteisistä velvoitteista tarvitaan lisää tietoa* [tiedote]. Opetushallitus. <https://www.oph.fi/fi/uutiset/2020/koulun-tehtaviin-kuuluu-edistaa-tasa-arvoa-ja-yhdenvertaisuutta-lakisaateisista>
- Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2013/20131287>
- Peltola, J. (2020). *Varhaiskasvatuksen kuraattorityön kehittäminen osana varhaiskasvatuksen moniammatillista verkostoa* [opinnäytetyö, Laurea AMK]. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2020121127760>
- Perusopetuslaki 628/1998. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628>
- Sosiaalihuoltolaki 1301/2014. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301>
- STM. (3.6.2022). *Lasten ja nuorten mielenterveyttä on tuettava palveluin ja koko yhteiskunnan keinoin* [tiedote 145/2022]. <https://valtioneuvosto.fi/-/1271139/lasten-ja-nuorten-mielenterveytta-on-tuettava-palveluin-ja-koko-yhteiskunnan-keinoin>
- STM. (16.9.2024a). *Työhyvinvointi*. Sosiaali- ja terveysministeriö. <https://stm.fi/tyohyvinvointi>

- STM. (5.5.2024b). *Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö*. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus.
<https://stm.fi/sotehenkilosto>
- Suhonen, R. (2019). *Ratkaisu- ja voimavarakeskeisyys koulukuraattorin työssä – Asiakas- ja yhteistyökokemuksia sekä itse itsensä tutkimista Helsingin Suomalaisessa Yhteiskoulussa (SYK)* [pro gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto].
<https://urn.fi/URN:NBN:fi:tuni-201912166907>
- Tietoarkisto. (2021a). Kyselylomakkeen laatiminen. Teoksessa *Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvanti/kyselylomake/laatiminen/>
- Tietoarkisto. (2021b). Koodaaminen. Teoksessa *Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/koodaaminen/>
- TENK. (2019). *Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden ennakoarviointi Suomessa*. Tutkimuseettinen neuvottelukunta.
https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2019.pdf
- TENK. (2023). *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa*. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2023. Tutkimuseettinen neuvottelukunta.
https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf
- TENK. (2024). *Hyvä tieteellinen käytäntö (HTK)*. Tutkimuseettinen neuvottelukunta.
<https://tenk.fi/fi/hyva-tieteellinen-kaytanto-htk>
- THL. (2019). Kuraattoripalveluiden yhdenvertaisuudessa on kehittämistarpeita – tuloksia perusopetuksen opiskeluhuollon seurannasta 2018. *Tutkimuksesta tiiviisti*, 4(helmikuu). Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.
<https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/kuraattorit-kyselyn-tuloksia-2018.pdf>
- THL. (21.9.2023a). *Kouluterveyskysely 2023: lapsia ja nuoria kuormittavat monet tekijät – selkeät arkirutiinit ja ajoissa saatu apua on tärkeää*. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.
<https://thl.fi/-/kouluterveyskysely-2023-lapsia-ja-nuoria-kuormittavat-monet-tekijat-selkeat-arkirutiinit-ja-ajoissa-saatu-apu-on-tarkeaa>
- THL. (7.12.2023b). *Nuorten hyvinvointi*. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.
<https://thl.fi/aiheet/lapset-nuoret-ja-perheet/hyvinvointi-ja-terveys/nuorten-hyvinvointi>
- THL. (7.12.2023c). *Opiskeluhoollon kuraattoripalvelut*. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.
<https://thl.fi/aiheet/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/opiskeluhoolto/opiskeluhoollon-kuraattoripalvelut>

- THL. (5.12.2023d). *Myötätuntouupumus ja työnohjaus*. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.
<https://thl.fi/aiheet/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/tyon-tueksi/hyvia-kaytantoja/myotatuntouupumus-ja-tyonohjaus>
- TTK. (n.d.-a) *Sosiaali- ja terveysala*. Työturvallisuuskeskus. Haettu 21.10.2024 osoitteesta
<https://ttk.fi/tyoturvaluus/toimialakohtaista-tietoa/sosiaali-ja-terveysala/>
- TTK. (n.d.-b). *Turvallinen ja terveellinen työ*. Työturvallisuuskeskus. Haettu 21.10.2024 osoitteesta <https://ttk.fi/tyoturvaluus/>
- TTL. (n.d.-a). *Työhyvinvointi ja työkyky*. Työterveyslaitos. Haettu 21.10.2024 osoitteesta
<https://www.ttl.fi/teemat/tyohyvinvointi-ja-tyokyky>
- TTL. (n.d.-b). *Työhyvinvointi*. Työterveyslaitos. Haettu 21.10.2024 osoitteesta
<https://www.ttl.fi/oppimateriaalit/tyohyvinvoinnin-tiedolla-johtaminen-sote-alalla/osa-1-strateginen-tyohyvinvoinnin-johtaminen-ja-kasitteet/11-tyohyvinvointi>
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Uudistettu laitos. Tammi.
- Varhaiskasvatuslaki 540/2018. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20180540>
- Vierimaa, M.-L. & Nousiainen, S. (2020). *Varhaiskasvatuksen kuraattorien kokemuksia työstään* [pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto].
https://www.socca.fi/files/8683/Tutkimusraportti_julkaistava_Saara_NousiainenMaria-Leena_Vierimaa.pdf
- Volanen, M. (2016). *Koulukuraattori kouluhyvinvoinnin edistäjänä yksilökohtaisessa oppilashuollossa* [pro gradu -tutkielma, Itä-Suomen yliopisto].
<http://urn.fi/urn:nbn:fi:uef-20170106>
- Vuori, J. (2021). Laadullinen sisällönanalyysi. Teoksessa J. Vuori (toim.), *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/metelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/laadullinen-sisallonanalyysi/>
- Webropol. (n.d.). *Kyselyt ja raportointi*. <https://webropol.fi/kyselyt-ja-raportointi/>

Liite 1. Aineistonhallintasuunnitelma

Opinnäytetyön nimi: Koulukuraattorien ja esiopetuksen kuraattorien työhyvinvointiin vaikuttavat tekijät

Opinnäytetyön tekijät: Ida-Maria Niemi ja Minttu Reunanen

1 Tutkimusaineiston tallennus ja säilytys

Opinnäytetyössä kerättävä tutkimusaineisto koostuu kyselytutkimuksesta, joka toteutetaan koulukuraattoreille ja esiopetuksen kuraattoreille Webropol-kyselyllä.

Aineisto tallennetaan HAMKin Wihi-järjestelmään, jossa tietoturva on taattu. Tutkimusaineistoa käsitellään vain HAMKin tarjoamassa turallisessa tietokoneympäristössä, ja se varmuuskopioidaan päivittäin. Aineiston käsittelyoikeus on vain opinnäytetyön tekijöillä.

2 Henkilötietojen ja arkaluonteisten tietojen käsittely

Webropol-kyselyssä ei kerätä henkilötietoja kuten nimeä, ikää tai sukupuolta. Näin ollen yksittäisen vastaajan tunnistaminen kyselyn perusteella ei ole mahdollista, eikä kysely sisällä arkaluonteisia henkilötietoja.

Kyselyssä kerätty aineisto käsitellään anonymisti, ja vastaukset raportoidaan tavalla, joka ei paljasta yksittäisten vastaajien henkilöllisyyttä. Aineistoa käytetään ainoastaan opinnäytetyön tarkoituksiin, eikä sitä luovuteta ulkopuolisille ilman vastaajien erillistä suostumusta.

3 Opinnäytetyön omistajuus

Opinnäytetyön omistavat Ida-Maria Niemi ja Minttu Reunanen

4 Opinnäytetyöaineiston jatkokäyttö työn valmistumisen jälkeen

Opinnäytetyön valmistumisen jälkeen tutkimusaineistoa ei jatko käytetä. Aineisto säilytetään tietoturvasestisesti vuoden ajan opinnäytetyön hyväksymispäivästä, jotta tarvittaessa voidaan varmistaa työn tulosten oikeellisuus. Tämän jälkeen aineisto hävitetään tietoturvasestisesti.

Liite 2. Webropol-kysely**Koulukuraattorien ja esiopetuksen kuraattorien työhyvinvointiin vaikuttavat tekijät**

Tämä kysely toteutetaan osana sosionomiopiskelijoiden tutkimuksellista opinnäytetyötä. Kyselyyn osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja osallistumisen voi keskeyttää milloin vain. Vastaaminen kyselyyn toimii suostumuksena osallistumiselle. Kysely toteutetaan anonyymisti eikä tietoja luovuteta ulkopuolisille tahoille. Kyselyn tulokset julkaistaan valmiissa opinnäytetyössä. Tuloksista ei voi päätellä yksittäistä vastaajaa. Tietoja käsitellään tietoturvallisesti ja tietoja säilytetään vuoden ajan opinnäytetyön valmistumisesta. Tiedon kerääjinä toimivat opinnäytetyön tekijät Ida-Maria Niemi ja Minttu Reunanen.

Tässä kyselyssä on vain kolme kysymystä, joten toivoisimme mahdollisimman kattavia vastauksia. Toivottavaa on, että vastauksiin nimettäisiin mahdollisimman monta tekijää, jotka vaikuttavat työhyvinvointiisi. Tällöin tutkimusaineistosta muodostuu mahdollisimman totuudenmukainen kuvaus kuraattorien työhyvinvoinnin tämänhetkisestä tilasta.

Vastausaika 4.11.-11.11.2024.

Etukäteen kiittäen,
Ida-Maria Niemi ja Minttu Reunanen

1. Oletko koulukuraattori vai esiopetuksen kuraattori?

- Koulukuraattori
 Esiopetuksen kuraattori

2. Mitkä tekijät vahvistavat työhyvinvointiasi?

3. Mitkä tekijät kuormittavat työhyvinvointiasi?

Liite 3. Saatekirje

Hei,

Olemme Hämeen ammattikorkeakoulun (HAMK) sosionomiopiskelijat Ida-Maria Niemi ja Minttu Reunanen. Teemme opinnäytetyötä, jossa tutkimme koulukuraattorien ja esiopetuksen kuraattorien työhyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä. Tavoitteenamme on selvittää mitkä tekijät vahvistavat, ja mitkä kuormittavat työhyvinvointia kuraattorien työssä. Opinnäytetyömme vastuuhjaaja on Liisa Harakkamäki Hämeen ammattikorkeakoulusta.

Keräämme tutkimusaineiston Webropol-kyselyllä, jossa vastaajan anonymiteetti säilyy täysin. Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Kyselyyn vastaaminen toimii suostumuksena tutkimukseen osallistumiselle. Opinnäytetyön on tarkoitus valmistua joulukuussa 2024, jonka jälkeen se on luettavissa osoitteessa <https://www.theseus.fi>.

Jos opinnäytetyöstä herää kysymyksiä tai haluatte lisätietoa, vastaamme mielellämme:

s-posti: xxx

puh. xxx

Ystävällisin terveisin

Ida-Maria ja Minttu

Liite 4. Tietosuojailmoitus

Opinnäytetyön tutkimuksen nimi: Koulukuraattorien ja esiopetuksen kuraattorien työhyvinvointiin vaikuttavat tekijät

Kyseessä on Hämeen ammattikorkeakoulun (HAMK) sosionomiopintoihin kuuluva opinnäytetyö, jonka tutkimuksen tarkoituksena on selvittää koulukuraattorien ja esiopetuksen kuraattorien työhyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä. Tutkimuksen aineisto kerätään Webropol-kyseilyllä.

Henkilötietojen käsittelyn tarkoitus

Tutkimuksessa ei tarkoituksellisesti kerätä henkilötietoja. Tutkimuksen tuloksista ei voida tunnistaa vastaajia.

Tutkimuksen kesto: 4.11.2024-31.12.2024

Kyseessä on kertaluontoinen AMK-opinnäytetyöhön liittyvä tutkimus.

Yhteyshenkilö tutkimusta koskevista asioista

Ida-Maria Niemi
s-posti xxx
puh. xxx

Tutkimuksen suorittajat

Ida-Maria Niemi,
Minttu Reunanen

Käsittelyn oikeusperuste

Henkilötietojen käsittely perustuu kyselyyn vastanneiden antamaan suostumukseen. Vastaminen kyselyyn toimii suostumuksena osallistumiselle. Kyselyyn vastataan anonyymisti.

Henkilötietosisältö ja säilytysajat

Tutkimuksessa kerätään seuraavat tiedot

- ammattinimike

Tutkimuksen jälkeen:

Tutkimusaineisto hävitetään yksi vuosi tutkimuksen valmistumisen jälkeen

Tutkimusaineisto arkistoidaan ilman tunnistetietoja

Tutkimusaineisto arkistoidaan tunnistetietojen kanssa

Tutkimusaineisto avataan <Tähän missä. Esim. Tietoarkiston Aila, avoindata.fi>

Rekisteröidyt

Tutkittavien valinta ei perustu minkään rekisteritietokannan/järjestelmän käyttöön. Tutkimukseen osallistuvista muodostuva rekisteri on tiedostomuodossa vain tutkimuksen tekijöillä.

Henkilötietojen vastaanottajat

Henkilötietojen vastaanottajia ovat:

Opinnäytetyön tutkimuksen tekijät Ida-Maria Niemi, Minttu Reunanen

Rekisterin suojauksen periaatteet

A Manuaalinen aineisto

Ei ole

B ATK:lla käsiteltävät tiedot

Kyselyn tuottama aineisto tallennetaan analyysin ajaksi HAMK:n opinnäytetyön Wihi-tietojärjestelmän luottamukselliselle alueelle. Järjestelmän tietoihin pääsevät ja niitä käyttävät vain rekisterinpitäjät (opinnäytetyön tekijät) ja opinnäytetyön ohjaaja.

Rekisterinpitäjät

Ida-Maria Niemi

s-posti xxx

puh. xxx

Minttu Reunanen

s-posti xxx

puh. xxx

Tietosuojavastaava

Tutkimuksella ei ole erillistä tietosuojavastaavaa.

Automaattinen päätöksenteko

Rekisterissä ei tehdä automaattista päätöksentekoa.

Tietojen siirto EU:n tai ETA:n ulkopuolelle

Tietoja ei siirretä EU:n tai ETA:n ulkopuolelle.

Rekisteröidyn oikeudet ja niiden rajoittaminen

EU:n yleinen tietosuoja-asetus (2016/679) antaa rekisteröidylle seuraavat oikeudet:

Oikeus peruuttaa suostumuksen

Rekisteröidyllä on milloin tahansa oikeus peruuttaa suostumuksensa. (artikla 7)

Oikeus saada pääsy tietoihinsa

Rekisteröidyllä on oikeus saada rekisterinpitäjältä vahvistus siitä, käsitelläänkö häntä koskevia henkilötietoja. Rekisteröidyllä on oikeus saada pääsy tietoihinsa. Tarkastusoikeudesta voidaan periä maksu tai siitä voidaan kieltäytyä, jos pyynnöt ovat ilmeisen perusteettomia tai kohtuuttomia, erityisesti jos niitä esitetään toistuvasti. (artikla 12 ja artikla 15)

Oikeus tietojen oikaisemiseen

Rekisteröidyllä on oikeus vaatia rekisterissä olevan virheellisen tiedon oikaisemista (artikla 16). Korjaamispyyntö tehdään kirjallisesti. Joissain tietojärjestelmissä henkilö pystyy myös itse korjaamaan omat tietonsa.

Oikeus tietojen poistamiseen

Rekisteröidyllä on oikeus vaatia henkilötietojensa poistamista, jos yksi seuraavista toteutuu (artikla 17):

- Henkilötietoja ei enää tarvita niihin tarkoituksiin, joita varten ne kerättiin tai joita varten niitä muutoin käsiteltiin.
- Rekisteröity peruuttaa suostumuksen, eikä käsittelyyn ole muuta laillista perustetta.
- Rekisteröity vastustaa käsittelyä eikä käsittelyyn ole olemassa perusteltua syytä (artikla 21).
- Henkilötietoja on käsitelty lainvastaisesti.
- Henkilötiedot on poistettava unionin oikeuteen tai jäsenvaltion lainsäädäntöön perustuvan rekisterinpitäjään sovellettavan lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi.

Rekisteröidyllä kuitenkin ei ole oikeutta tietojen poistamiseen tutkimuksissa, mikäli tietojen poistaminen todennäköisesti estää kyseisen käsittelyn tai vaikeuttaa sitä suuresti.

Oikeus käsittelyn rajoittamiseen

Rekisteröidyllä on oikeus käsittelyn rajoittamiseen, jos yksi seuraavista toteutuu (artikla 18):

- Rekisteröity kiistää henkilötietojen paikkansapitävyyden, jolloin käsittelyä rajoitetaan ajaksi, jonka kuluessa rekisterinpitäjä voi varmistaa niiden paikkansapitävyyden.
- Käsittely on lainvastaista ja rekisteröity vastustaa henkilötietojen poistamista ja vaatii sen sijaan niiden käytön rajoittamista.
- Rekisterinpitäjä ei enää tarvitse kyseisiä henkilötietoja käsittelyn tarkoituksiin, mutta rekisteröity tarvitsee niitä oikeudellisen vaateen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi.
- Rekisteröity on vastustanut henkilötietojen käsittelyä artikla 21 kohdan nojalla odotettaessa sen todentamista, syrjäyttävätkö rekisterinpitäjän oikeudet perusteet rekisteröidyn perusteet.

Oikeus siirtää tiedot järjestelmästä toiseen

Rekisteröidyllä on oikeus saada koneluettavassa muodossa häntä koskevat henkilötiedot, jotka hän on rekisterinpitäjälle toimittanut, mikäli käsittely perustuu suostumukseen ja käsittely tapahtuu automaattisesti. (artikla 20)

Pyynnöt näiden oikeuksien käyttämiseen osoitetaan:

Yhteystiedot

Ida-Maria Niemi

s-posti xxx

puh. xxx

Oikeus tehdä valitus

Rekisteröidyllä on oikeus tehdä valitus tietosuojavaltuutetun toimistolle. Lisätietoja

<https://tietosuoja.fi/>.

Liite 5. Esimerkkitaulukot aineiston teemoittelusta

Pääryhmä:	Alateema:	Aineistoesimerkki:
Työympäristön rakenteelliset ja organisatoriset haasteet (N=13)	Organisaatiomuutokset ja työnkuvan muutokset: (N=7)	<p>Isot muutokset, jotka vaikuttavat työskentelyyn työnkuvan mahdollinen muuttuminen ennalta ehkäisevästä, ohjaavasta ja tukevasta hoidolliseen ja sosiaalihuollon työn tekemiseen</p> <p>Työtä kuormittaa hyvinvointialueiden säästö- ja tehostamistoimet.</p> <p>jatkuva säästäminen ja mm. yt:n tuomat paineet</p>
	Resurssien puute: (N=2)	Työtä kuormittaa myös tiettyjen palveluiden puute, pahimpana psykologipalveluiden puute. Tämä johtaa siihen, että kuraattoripalvelut ja psykiatrisen sairaanhoitajan palvelut kuormittuvat sellaisista lapsista ja nuorista, jotka tarvitsisivat psykologin palveluita
	Epäselvyydet työssä: (N=4)	Epäselvyydet, esim. toimintatavoissa Epäselvät toimintamallit

Pääryhmä:

Alateema:

Aineistoesimerkki:

Työn joustavuus ja työnkuvan selkeys (N=9)	Työaikojen joustavuus: (N=7)	Saa itse suunnitella omat aikataulut esim. että saa täyttää itse kalenterinsa,
		joustavat loma-ajat, mahdollisuus pitää talkoovapaita ja pitkiä lomia koulujen loma-aikojen puitteissa,
	Työnohjaus ja selkeä työnkuva: (N=2)	Lisäksi meille kuuluu säännöllinen ryhmätyönohjaus. Työnohjauksessa pääsemme keskustelemaan luottamuksella erilaisista tilanteista ja saamaan vertaistukea toisiltamme. Se on erittäin tärkeää työssäjaksamisen kannalta. selkeät
		selkeät työnkuvat rajapinnoilla